

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, 1680

Tractatus VI. De Abortu iuxta Bullas Sixti V. & Gregorij XIV. atque de
Absolutione & Dispensatione pro excommunicatione & irregularitate illius
agitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76372)

TRACTATUS SEXTVS;
DE ABORTV,
IVXTA BVLLAS SIXTI V.
ET GREGORII XIV.

Atque de Absolutione, & Dispensatione pro
excommunicatione, & irregularitate
illius agitur.

RESOLVTIO PRIMA.

Quid sit Abortus?

Et docetur, quod ille, qui dedit causam ejectionis foetus animati, est verus homicida, & tenetur omnibus penis iuris Canonici & civilis, quibus tenentur illi qui hominem jam natum peremerunt, ac proinde fit irregularis.

Si vero fetus non sit animatus, licet procurare abortum non sit propriè homicidium, est tamen grave peccatum. Ex part. 7. tract. 5. Ref. 1.

ABORTVS est ejectio foetus immaturi, potest autem foetus immaturè ejici, vel antequam animatus est, vel post animationem: & quidem si animatus est, ille qui dedit causam ejectionis, est verus homicida, & tenetur omnibus penis Iuris Canonici, ac Civilis, quibus tenentur illi, qui hominem jam natum peremerunt, ac proinde fit irregularis.

2. Si vero fetus necdum sit animatus, licet procurare talem abortum non sit verum homicidium, est tamen grave peccatum: de quo Tertull. in *Apolog. c. 9*. Nobis homicidio semper interdicto, etiam conceptum utero dum adhuc sanguis in hominem delibatur, dissolvere non licet; homicidij festinatio est prohibere nasci, nec refert natam quis eripiat animam, an distubet nascentem; homo est qui futurus est, nam fructus in semine est, & S. P. August. *lib. 1. de nupt. & concupis. cap. 15*. cujus verba referuntur *cap. aliquando 32. quest. 2.*

RESOL. II.

Quid est procurare abortum? Ex part. 7. tractat. 5. Ref. 2.

§. 1. **R**espondeo nihil aliud esse nisi studiosè querere, siue per se, siue per alium, ut foetus immaturè ex utero matris ejiciatur. Tribus autem modis procuratio hæc contingere potest. Primò impediendo ne foemina concipiat, v.g. si vit ante concubitum potionem aliquam foeminae præbeat, per quam ea ster-

tilis evadat: verum hæc non dicitur procuratio Abortus, ut patebit. Secundo procurando, ut foetus conceptus quidem, sed necdum animatus ejiciatur. Tertio procurando, ut foetus jam conceptus & animatus abigatur. Quare procurator, abortus propriè dicitur ille, qui id agit studiosè, ut foetus, siue ille animatus sit, siue inanimatus, ex utero abigatur. Quæ procuratio multis modis fieri potest, puta potionibus, percussionibus, magnis itineribus, laboribus, oneribus magnis prægnantibus mulieribus impositis, aliisque sexcentis modis, quos idemdem perditatum mulierum excogitat audacia, vel libido, & obiter tangit Bulla Sixti V. citata. Quibus adde usitatum illum fascinantium vetularum modum, ut per maleficia procurant abortum.

RESOL. III.

De penis procurantium abortum ex jure Canonico, & Civili. Ex p. 7. tract. 5. Ref. 3.

§. 1. **C**ontra procurantes abortus Concilium 11. Clerdense *Can. 2.* sic statuit: His qui abortivum faciunt, vel natos suos extinguunt, post septem annorum curricula, communicatio tribuatur, *Synodus 6. Generalis can. 9.* Quæ pharmaca abortum facientia procurant, vel quæ venena suscipiunt perimentia partus, pena occisoris acculentur: & Stephanus Papa. D. Humberto Episcopo Moguntino, *cap. consulisti 2. quest. 5.* Si ille, qui conceptum in utero per abortum deleverit, homicida est quanto magis, qui unius saltem diei puerulum peremit, homicidam se esse excusare nequibit? & si aliquis, de homicid. volunt. Qui homini, aut mulieri aliquid fecerit, vel ad potandum dederit, ut non possit generare, aut concipere, vel nasci soboles, ut homicida tenetur. Sed non reipsa, & opere commissum; idè si foetus nondum erat animatus, antea nulla contrahebatur irregularitas *cap. sicut ex litterarum, de homicid. Glossa ibid. & cap. si aliquos, eod. tit.* cum hæc non contrahatur, nisi homo jam actu animatus interficiatur.

2. Civiles autem leges decernunt in eisdem capitulis supplicium, si foetus fuerit animatus; ut etiam fit *cap. 21. Exodi*, dicitur enim in *l. necare, ff. de lib. agnosc.*

agnoscere. Necare videtur non tantum is, qui partum præfocavit, sed etiam is, qui abiecit, & l. si mulierem ff. ad leg. Aquil. de sicariis. Si mulierem visceribus suis vim intulisse, quod partum suum abigeret, confiteri, eam in exilium Præles provincie exigit. Idemque habetur l. Divus, ff. de exor. crim. & l. Cicero, ff. de penis & constat ex oratione pro Cluentio. Marcus Tullius cum esset in Asia, Milesiam mulierem capite damnavit, eo quod accepta à secundis hæredibus pecunia, sibi ipsi medicamentis partum abegisset. Si verò fetus nondum animatus erat, is cuius opera ejicitur, si sit honestæ conditionis, amissa bonorum parte, in insulam relegatur, si humilioris & inferioris sit conditionis, in metallum damnatur l. si quis aliquid, §. qui abortivis, ff. de penis.

RESOL. IV.

De penis procurantium abortum ex jure novo Sixti V. Ex p. 7. tract. 5. Ref. 4.

§. 1. **S**ixtus V. in Constit. 87. edita anno 1588. quæ incipit, Effrenatam, decernit in §. 1. eos, qui per se, vel per interpositas personas abortum fetus animati procuraverint, percussione, venenis, medicamentis, oneribus, aliisve modis abortu secuto; & prægnantes mulieres, quæ præmissa scienter fecerint, teneri penis omnibus jure divino, canonico, & civili statutis contra veros homicidas.

2. Similiter §. 2. 3. 4. eosdem incurrere irregularitatem, unde nec promoveri possunt, nec si jam promoti sunt, ministrare, sed eo ipso omni privilegio clericali officio, & beneficio esse privatos, quæ sic vacatura reserventur dispositioni Papæ, atque inhabiles in futurum, etiam si delictum fuerit occultum. Et qui foro Ecclesiastico sunt subjecti, degradati tradantur foro seculari capitali pena puniendi.

3. §. 5. Similibus penis vult teneri eos, qui sterilitatis potiones ac venena propinaverint mulieribus, aut quo minus fetus concipiant, impedimentum præstiterint, consuluerint, ac auxiliari fuerint: nec non & mulieres quæ ea scienter sumpserint.

4. §. 6. Deturque in hoc crimine puniendo inter Iudices præventio contra quoscunque & testes jure inhabiles, suo arbitratu recipiant, & penis afficiant reos.

5. §. 7. & 8. Insuper prædictos omnes, qui vel uti principales, vel ut socij, consocii ad tale facinus opem, consilium, favorem, potionem, aut medicamenta scienter dederint, aut etiam scribendo literas, vel apochas, vel alijs verbis, aut signis iuverint, aut consuluerint, ipso facto excommunicationem incurrant, à qua nequeant absolvi (nisi in mortis articulo) nec etiam vi Iubilei, aut vigore Concilij Tridentini, nisi à Romano Pontifice, & similiter ab irregularitate, hac de causa contracta, ab eo tantum urgentissimis de causis dispensari possit. Non obstantibus, &c.

RESOL. V.

Quas penas Gregorius XIV. circa prædictam constitutionem Sixti V. moderavit? Ex part. 7. tract. 5. Resolut. 5.

§. 1. **G**regorius XIV. in Constit. 8. edita anno 1591. quæ incipit Sedes Apostolica, moderavit Bullam Sixti V. contra procurantes abortum. Vnde in §. 2. statuit, si fetus animatus fuerit, tam ad eos, qui

hactenus deliquerunt, quam in futuro deliquerint, præfocato à Sixto V. §. 1. §. 7. ut à peccato, & excommunicatione possit quilibet Presbyter tam secularis, quam regularis ad confessiones audiendas, & ad hoc casus specialiter per Ordinarium loci deputatus in foro tamen conscientie, absolvi: si verò fetus animatus non fuerit, penas abortum procurantium, & exhibentium mulieribus, & suscipientium venena sterilitatis, aut quocunque modo dantium auxilium, & consilium reducit §. 3. ad terminos juris communis, sacrorum Canonum, & Conc. Tridentini, tam quoad præterita, quam quoad futura, §. 4. Cætera verò omnia, quæ in Bulla Sixti continentur vult in suo robore manere.

His positis multæ extant circa præsentem materiam, curiosæ difficultates; Idem quæro.

RESOL. VI.

An in facultate Iubilei absolviendi à casibus & censuris reservatis includatur absolutio abortus? Et docetur, quod casus abortus non est amplius Papalis, sed Episcopalis.

At vero, quando Episcopus, seu Ordinarius generaliter concedit alicui Confessario facultatem absolviendi à casibus, & censuris sibi reservatis, tunc non censetur concessus abortus fetus animati per Gregorij Constitutionem, nisi specificetur. Ex p. 7. tr. 5. Ref. 19.

§. 1. **R**espondeo quod negativam sententiam docuit Sup. l. 1. specifice, quod ait constare ex Bulla Gregorij XIV. incipiente, Sedes Apostolica, edita pridie Calend. Iunii 1591.

2. At certum est comprehendere; quia licet Sixtus V. in Bulla incipiente, Effrenatam, die 26. Novemb. 1588. editam afficiat abortum fetus animati excommunicatione ipso facto incurrenda, illamque sedi Apostolicæ reservet, & decernat non censeri comprehendendam in facultate generali absolviendi à censuris etiam per Iubileum concessa: nihilominus Gregorius XIV. in prædicta sua constitutione abstinuit prædictam reservationem, & facit potestatem cuicumque loci Ordinario absolviendi à prædicta excommunicatione per se, vel per alium Confessarium ad id specialiter deputatum, ut tradunt Rodriq. in Bullam Cruciatæ, §. 9. n. 88. Quaranta verbo abortus, & Gavanti in manuali Episcop. cop. verbo abortus, num. 4. & verbo, absolutio, num. 36. ac proinde casus abortus non est amplius Papalis, sed Episcopalis. Casus autem Episcopales in Iubileo censentur omnes concessi, ut supra ostensum est. Quare dictum Lavorij procedit tantum quando Episcopus, seu Ordinarius generaliter concedit alicui Confessario facultatem absolviendi à casibus, & censuris sibi reservatis, tunc enim non censetur concessus abortus fetus animati per dictam Gregorij Constitutionem, nec nisi specificetur. Et hæc omnia docet Angel. Bossius, tract. de Iubileo sect. 1. cap. 6. n. 1. & 2.

RESOL. VII.

Quis possit absolvere ab incursa excommunicatione propter abortum? Sed difficultas est, quisnam dicatur Confessarius specialiter deputatus, ut possit absolvere ab excommunicatione propter abortum? Et notatur non posse Confessarium sacramentalem absolvere penitentem, qui commisit abortum fetus animati. Et quid de Religiosis virtute privilegiorum, si ad hoc per Previn

Provinciales non sint deputati? Ex part. 7. tract. 5. Refol. 15.

Respondeo solus Papa in terminis Bullæ Sixti V. quam tamen postea moderavit Gregorius XI V. & idèd nunc in foro interno potest quilibet Confessarius approbatus ab Ordinario, & ad id specialiter deputatus à dicta excommunicatione absolvere. Cæterum ut observat Mazuchellus tractat. de cas. refer. disputat. 2. cap. 3. quest. 1. num. 2. pro absolutione in foro exteriori obtinenda recurrendum est ad summum Pontificem, cui ea est reservata. Et licet P. Thefaurus in praxi, parte 2. cap. 1. num. 1. asserat pro absolutione hujus censuræ non esse recurrendum ad Sedem Apostolicam, cum hodie sit reservata locorum Ordinariis, tamen hoc intelligendum est pro foro conscientie.

2. Sed difficultas est, quisnam dicatur Confessarius specialiter deputatus, ut possit absolvere ab excommunicatione incurta propter abortum? Respondet sic Bonacina tom. 3. disputat. 2. question. 2. punct. 10. numero 16. Dico non solum eum censeri ad hos casus specialiter deputatum, qui facultatem habet absolvendi in individuo ab excommunicatione propter abortum contracta, verum etiam qui facultatem habet absolvendi ab omnibus censuris, & excommunicationibus Episcopo reservatis: nam in hujusmodi facultate hic etiam comprehenditur videtur; illa enim particula, specialiter non est adjecta ad excludendam absolutionem ab aliis censuris, sed ad indicandum, non posse quemquam virtute alicujus facultatis absolvere, nisi ea facultas ad hos etiam casus extendatur: non enim sufficit facultas absolvendi ab aliquo casu ab hoc distincto; facultas verò absolvendi ab omnibus casibus reservatis Episcopo, si distributive explicetur, proculdubio casum abortus specialiter comprehendit. Hac de causa censo Pœnitentiarios Ecclesiæ Metropolitanæ Mediolanæ, privilegium habentes absolvendi ab omnibus censuris Episcopo reservatis posse beneficium absolutionis ab hac censura conferre: tum quia sunt specialiter deputati ad censuras, & casus reservatos: tum quia sic usu receptum est. Quamvis ego aliàs de hac re non leve dubium haberem, dum Pœnitentiarij munus in præfata Ecclesiâ obirent. Ita Bonacina.

3. Vnde Machadus de perfect. Confessor. tom. 3. libr. 2. cap. 3. tractat. 17. docum. 9. numero 5. sic ait. [Quien sea confessor deputado espialmente para poder absolner desta descomunion en conformidad de lo dispuesto por la dicha constitucion de Gregorio XI V. no consta della. Si bien Bonacina ensena por doctrina cierta, que no solo se deve tener por Confessor espialmente deputado; el que tuviere facultad del Obispo para absolner deste pecado, y descomunion; sino tambien el que tuviere general facultad, para absolner de todos los casos, y descomuniones reservadas al Obispo; por que aquella palabra specialiter, no la puso el Pontifice para excluir la absolucion de las demas censuras, sino para mostrar, que era necessaria facultad, que tambien comprehendiesse este caso, y absolucion.] Ita ille Vide etiam nostrum P. Alphonsum de Leone de censur. Recollet. 7. num. 50.

2. Verum Mazuchellus ubi supra, tract. de cas. refer. disputat. 2. cap. 5. difficult. 4. num. 68. probabiliter hanc sententiam Bonacina existimaret, si verba Bullæ Gregorij XI V. in contrarium non obstarant, asserentis facultatem absolvendi in foro conscientie ab hoc casu penes eum Confessarium tantum esse, qui specialiter sit per Episcopum, ad hunc casum deputatus. Vnde à fortiori venit refel-

lendus Ioachimus Brunus in resolut. cas. reservat. dubitat. 11. sect. 3. num. 90. asserens, quod Constitutio Gregoriana concessit, ut quilibet Sacerdos ab Ordinario approbatus ad confessiones audiendas possit absolvere ab excommunicatione incurta ex abortu in foro conscientie. Sed est hoc falsum, ut supra probavimus, ut patet ex Fillucio tom. 1. tractat. 29. cap. 6. num. 100. qui asserit ex Constitutione Gregoriana abortum esse casum reservatum Episcopo: Ergo contra Brunum non potest Confessarius ordinarius illum absolvere.

5. Quæ quidem sunt adeo vera, ut loquens de Confessariis Religiosis sic asserat Villalobos in Sum. tom. 1. tractat. 12. difficult. 14. numero 4. [Mas el que procurasse el aborto, estando animada la criatura, siguiendo el efecto incurre en descomunion y irregularidad, mas puede absolner del pecado, y descomunion qualquiera Confessor aprovado por el Ordinario, y deputado espialmente para esto. Y los Confesores Religiosos, aunque por sus privilegios, puedan absolner de los pecados, y censuras reservadas al Papa, & al Obispo, como se dixo arriba: parece que tienen necesidad para este caso, de estar deputados espialmente por sus Provinciales como dize el Padre Portel: Porque Sixto Quinto, quanto a esto revoco los privilegios de los Religiosos, y Gregorio XI V. lo concedio con esta moderacion.] Ita ille, cui adde Zambellum in Repert. moral. verb. Abortus, num. 2. ideo non est recedendum ab hac sententia: quam etiam novissimè docet Novarius in Summ. Bull. tom. 2. titul. de abortu, num. 13. ubi sic ait, Subamplia; quod Confessores clerici, etiam si sint approbati, non tamen poterunt absolvere ab ista excommunicatione, nisi fuerint ad id specialiter deputati ab Episcopo, ex quo Gregor. XI V. expresse statuit debere esse Confessores ad id specialiter; unde Confessores regulares non possunt ab ista excommunicatione absolvere, nisi specialiter per suos Provinciales deputentur. Ita Novarius, & Trullench in Decal. tom. 2. lib. 5. cap. 1. dub. 4. num. 8. Videant igitur Confessarij quid faciant.

6. Nota tamen hic obiter Portel. in dub. regul. ver. abortus, num. 6. docere non posse Confessarium secularem absolvere pœnitentem qui commisit abortum fœtus animati, quia jam est homicidium, & homicidium jure communi est reservatum Episcopo; sed hoc alii non admittunt, putantes hodie casus reservatos de jure non esse amplius ex praxi reservatos Episcopis, sed de hoc alibi.

Alibi in to. 7. tr. 1. ref. 169 §. Nota quarto. &c.

RESOL. VIII.

An aliqui prater Episcopos possint absolvere ab excommunicatione incurta propter abortum fœtus animati? Ex p. 7. tract. 5. Ref. 16.

§. 1. **A**d hanc quæst. me citato respondet P. Thef. in praxi part. 2. cap. 1. num. 1. Poterunt etiam Prælati Episcopalem jurisdictionem habentes suos subditos absolvere. Roderic. 99. regular. 33. art. 4. tom. 2. Carriolus de cas. refer. tit. de Abortu, num. 10. Addit Diana resol. 13. tract. 2. part. 3. §. not. 4. cum Sanchez, & Marullo, quod habentes privilegia absolvendi à censuris quibuscumque etiam Sedi Apostolicæ reservatis, poterunt absolvere à præfata censura: quavis enim ex decreto Sacre Congregationis, de quo dixi, verb. absolutio, capit. 3. isti non possint absolvere à casibus, quos Ordinarij locorum ipsi sibi reservabunt, tamen illud decretum non loquitur de casibus, qui sunt reservati Ordinariis à jure Pontificio, ut patet. Cæterum sæpe solent Ordinarij loco-

Quæ nunc est in to. 7. tr. 1. ref. 169 §. Nota quarto & magis late in alia ref. ejus annot. & hic sup. lege doct. præcedentis ref. signanter §. Quæ quidè-

rum casum abortus sibi reservare, idè tunc non poterunt privilegiati absolvere.

RESOL. IX.

An Episcopus possit dispensare hodie in irregularitate contracta ex abortu?

Et observatur, quod supplicans in Sacra Pœnitentiaria in casu videlicet occulto pro dispensatione super irregularitate ex abortu, debet exprimere, si erat factus à se genitus, alias gratia erit subreptitia. Ex p. 7. tract. 5. Ref. 21.

§. 1. **R**espondet affirmative Novarius in *summa Bullarum tom. 2. tit. de Abortu, num. 21*, ubi sic ait, Declaratur primò, ut possint hodie Ordinarii cum subditis dispensare in irregularitate cum subdito contracta ex abortu animato, sequuto effectu, dummodo tamen crimen fuerit occultum, ut in terminis declaravit Sacra Congregatio. Ita ille. Sed cum irregularitas abortus oriatur ex homicidio voluntario ad illam non se extendit auctoritas Episcopi; unde miror quo pacto potuit hoc asserere Novarius; & adducere Declarationem Sacre Congregationis. Imò P. Thesaurus in *Praxi part. 2. cap. 1. in fine* observat, quod supplicans in Sacra Pœnitentiaria, in casu videlicet occulto, pro dispensatione super irregularitate ex abortu, debet exprimere si erat factus à se genitus; aliàs gratia esset subreptitia, ut patet ex stylo, & facultatibus Sacre Pœnitentiariæ, in quibus major in hoc casu ponitur difficultas, ad dispensandum; quod etiam docet novissimè noster doctus & amicissimus P. Alphonsus de Leone de *Censuræ collect. num. 58*.

RESOL. X.

An Prælati Regulares possint dispensare in irregularitate suorum subditorum contracta ex abortu animato?

Et quid, si homicidium est occultum apud saculares, & manifestum apud Fratres an possint Prælati Regulares adhuc in illo dispensare? Ex part. 4. tractat. 2. Ref. 87.

Sup. hoc in ref. seq. & lege ref. not. 2. præcitæ ref. **§. 1.** **N**egativam sententiam docet Emanuel Rodriguez in *quæst. regul. tom. 2. quæst. 33. art. 4.* quia, ait ille, tale homicidium est nimis qualificatum, unde si quis petiit dispensationem à Papa quod occiderit hominem, tacendo fuisse Clericum occisum, non inanet dispensatus, quia homicidium Clerici est magis qualificatum. Ergo, &c.

2. Sed aliqui putant contrariam sententiam esse probabilem; dicunt igitur in supradicta irregularitate posse Prælatos regulares dispensare, dummodo sit occulta, quamvis Aloysius Vega in *summa tom. 2. cap. 15. cas. 6.* teneant quod si homicidium est occultum apud saculares, & manifestum apud Fratres, possunt adhuc Prælati in illo dispensare; sed non posse quando est notorium, ita ut possit probari in iudicio, docet Miranda *tom. 2. quæst. 8. art. 10. conclus. 2.* Et ita hanc sententiam affirmativam tenet Laurentius Portel in *dubii Regularium, ver. Abortus, num. 10.* & post illum Villalobos in *summa tom. 2. tract. 12. diffi. 14. num. 6.* & Hieronymus Rodriq. in *compend. qq. reg. resol. 4. n. 6.* & respondent ad argumentum Rodriq. dicunt igitur quod Ecclesia non ponit irregularitatem ob gravius

Sup. hoc in tom. 3. tit. 2. & qualificatum peccatum, & ad exemplum de homicidio Clerici, asserunt cum Castro Palao in *opere morali tom. 1. tractat. 3. diffus. 6. punct. 16. §. 4. num. 16.* non esse

necessarium in dispensatione illius qualitatis manifestationem, quia ad irregularitatem est omnino extrinsecum, & per accidens occisum fuisse Clericum, non enim ob sacrilegium, sed ob defectum perfectæ lenitatis imponitur, qui defectus in quacumque hominis occisione repetitur: Ergo, &c. Sed his non obstantibus non est recedendum à contraria sententia, quicquid sit an possit dispensare in irregularitate homicidij voluntarij.

3. Nota verò quòd post hæc scripta inveni Hieronymum Rodriq. in *compend. qq. regul. ubi supra, resol. 4. num. 15.* docere probabilem satis esse sententiam Alphonsi de Vega asserentis, ut diximus, posse Prælatos dispensare in irregularitate abortus etiam si manifesta & notoria apud Fratres; sed tu ne recedas à prima sententia, maxime quòd intelligo, si verum est, hoc privilegium esse vivæ vocis oraculum, quod vide.

RESOL. XI.

An Superiores Regulares possint dispensare cum subditis in irregularitate occulta ex abortu animato?

Et an hoc extendatur ad quodcumque homicidium voluntarium?

Et an Prælati possint committere uni Confessorio subdito hanc dispensationem?

Et an dicti Prælati possint habitare ad officia suos Religiosos etiam pro foro externo, & sine debito ab excommunicatione absolvere? Ex part. 7. tract. 5. Ref. 22.

§. 1. **R**espondet affirmative Villalobos in *sum. tom. 2. sup. hoc tract. 12. diffi. 14. num. 6.* ubi sic ait, (Hæc est præsentia de advertit, quanto a los Religiosos, que por un privilegio de Martino V. concedido al Prior de San Benito de Valladolid, que despues se estiendo a todos los Prioros, o Abades de todos los Monasterios de la Congregacion de España, qual referimos arriba, pueden los Prelados, aunque sean conventuales, de todas las Religiones que comunican este privilegio dispensar en la irregularidad que nace de homicidio voluntario, siendo occulto, como alli queda dicho, donde dixi-San. habiendolos con el Padre Cordova, que se estiendo a qual- officio de dispensar se ha de interpretar latamente, como 3. m. p. de se dixo arriba, y assi tiene esta opinion el Padre Portel contra el Padre Fr. Manuel Rodriguez, que dize, que no se estiendo esta potestad à este homicidio, por 8. p. m. ser calificado, que muere el niño, y tambien se con- ad munda dena el alma porque no se bautiza. Mas este fundamento no es bastante por lo que queda dicho, y tambien que lo mismo es matar à un adulto, que està en pecado mortal, y no obstante ello, se puede dispensar. Ni tampoco obsta, que Sixto V. dize en su constitucion: que no puedan dispensar los Prelados regulares por sus privilegios, lo qual no moderò Gregorio XIV. pot que como Clemente VIII. confirmò despues nuestros privilegios, ex certa scientia, ya tiene fuerza de nueva concessio como dize el Padre Portel, con otros.] Hæc ille cui adde Zambellù in *Reper. Mor. ver. Abortus, num. 3.* Sic asserentem: Abortum factus animati procurans etiam sequuto effectu potest obtinere dispensationem ab irregularitate à suo Prælato non obstante quod sit homicidium voluntarium dummodo sit secretum, & potest Prælati committere alteri hanc dispensationem.

2. Et tandem Bordonus in *consil. Regular. resol. 13. quæst. 5. num. 19.* solidè probat, quòd Prælati Regulares

res ex vi suorum Privilegiorum possunt dispensare tam in irregularitate contracta ex abortu foetus animati, quam habilitando ad officia suos Religiosos, etiam pro foro externo, & sine dubio ab excommunicatione. Idem etiam Novarius in *summa Bull. tom. 2. tit. de Abortu, n. 21.*

3. Notandum est etiam hic obiter, supradictos Praelatos posse hanc potestatem delegare & committere uni Confessori subdito ut dispense in foro conscientiae cum delincente. Ita Portel. in *dub. Reg. ver. Abortus, num. 12.*

RESOL. XII.

An Superiores Regulares possint habilitare ad officia Regulares, qui procuraverunt abortum?

Et an Religiosus indigeat hac dispensatione super excommunicationem, vel irregularitatem, si in Visitatione aut Capitulo fuerit dispensatus in irregularitatibus, prout fieri solet in Visitatione à Prelatis, etiam si Religiosus crediderit, se non indigere dicta Praelatorum dispensatione, pro illo tunc? Ex p. 7. tr. 5. Ref. 13.

§. 1. **A**ffirmativè respondet Villalobos in *sum. to. 2. tr. 11. diff. 14. n. 7.* ubi ita asserit: [Assi mismo pueden los Prelados regulares dispensar en la inhabilitación para los oficios que pone Sixto V. que es la no es reservada, y tienen privilegio concedido despues de Sixto V. por Gregorio Decimoquarto para habilitar à sus subditos, y quitarles qualquiera inhabilitación, concedido à una Orden de Italia como refiere Sorbo. Y toda esta potestad la pueden cometer los Superiores, por lo que diximos arriba.]

2. Adverte Portel por una doctrina de Navarro, que si el Religioso que huviesse incurrido en est caso, se hallasse en el Capitulo Provincial, o de la visita, donde el Prelado dize en general, *Abfolvo vos ab omni censura; & dispenso vobiscum in omni irregularitate, & habilito vos ad omnia*, en tal caso quedaria el subdito absuelto, y dispensado, aunque entonces se le acordasse de la censura o irregularidad. Ita Villalobos, & post illum Zambellus in *Reper. mor. verb. Abortus, n. 3.* Sic asserens: Advertimus tamen hic hunc Religiosum non indigere hac dispensatione, si in Visitatione aut Capitulo fuerit dispensatus ab irregularitatibus, prout fieri solet à nostris Prelatis, etiam non cogitantibus dispensationem hujus irregularitatis, & etiam si Religiosus crediderit se non indigere dicta Praelatorum dispensatione pro illo tunc. Ita Zambellus, qui citat Gratium: Quibus omnibus adde Bordonum in *Conf. Regul. Ref. 13. q. 5. n. 20.*

RESOL. XIII.

Quid sub prohibitione officiorum contra procurantes abortum intelligatur in Bulla Sixti V? Ex part. 7. tract. 5. Ref. 27.

§. 1. **R**espondeo quòd nomine Officij intelligitur munus habens administrationem rerum, vel personarum Ecclesiasticarum cum superioritate. Sorbus ver. *ingressus non circ. fin. n. 8.* Sanch. in *Decal. lib. 6. c. 15. n. 66.* Et sic continetur officia habentia jurisdictionem ordinariam, ut Generalis, Provincialis, Superioris localis, & Vicarij, ut Sanch. ibi. Miranda *to. 2. q. 2. art. 8.* Bonac. *de largit. mun. disp. 3. punct. 5. n. 2.* Itē continentur habentes jurisdictionem delegatam ratione certi officij, seu personatus, vel ita ut sint in ea majores Ordinarij, ut Visitatores provinciarum, Miranda *loc. cit. concl. 2. Tom. V.*

Item contineri Definidores, Discretos, & Procuratores ad Capitula generalia, & provincialia, ait Miranda. *loc. cit.* Sed contraria est magis communis, scilicet eos non contineri, ut Bonac. ibi cum Soula, & Barth. à S. Fausto, & aliis. E contra non continetur officium Concionatoris, Lectoris, Confessarij, Regentis studiorum, ut Sanch. ibi. Filiuc. *tr. 34. n. 77.* Bonac. & Miranda. *loc. cit.* Item non continetur Assistentes Generalis, Magistrum Novitiorum, Consultores, Admonitores, & Praefectos Sacristiae, ait Bonac. ibi cum citatis. Et haec omnia docet P. Thesaurus, in *prax. p. 1. cap. 28. q. 1.*

RESOL. XIV.

Quomodo obliget privatio privilegij Clericalis, & omnium Dignitatum, & officiorum, & beneficiorum imposita in Bulla Sixti V?

Et an dicta poena obligent reum in conscientia ante iudicis sententiam, & declarationem? Ex p. 7. tr. 5. Ref. 17.

§. 1. **S**uppono procurantes abortum sequuto effectu, incurrere ex Bulla Sixti V. & Gregorij XIV. privationem omnis Privilegij clericalis, & omnium dignitatum, officiorum, & beneficiorum (quae perpetuo erunt Sedi Apostolicae reservata) & inhabilitatem ad alia similia. Hoc supposito quaeritur, an dicta poena obligent reum in conscientia ante iudicis declarationem; & aliqui respondent affirmativè, quia haec poena privatur ipso jure bonis communibus ut publicis officiis, dicunt posse obligare, & censeri obligasse in foro conscientiae reum ad dimittenda officia, etiam in casibus occultis, quia haec bona magis pendent à potestate publica legislatoris: & ita tenet Garzias de Benes. *p. 11. c. 12. n. 18. 19. 20.* cū Abb. Felim. Navar. Paris. & Lorca, quos allegat n. 18. ubi cum Sorbo ait, quod commissi poena privationis officiorum tenetur, vel dispensationem, seu rehabilitationem procurare cum omni diligentia, & sollicitudine, vel dimittere officium, seu renunciare; si tamen possit renunciare sine manifestatione proprii criminis, alias enim non teneretur cum sui infamia dimittere, juxta communem Theologorum: Ita Sayr. ibi.

2. Sed contrariam sententiam docent communiter Doctores, quos ad satisfactum adducit Sanctarellus, *tr. de Apostat. c. 4. n. 13. in fine*, & me citato Marchinus de *Sacr. Ord. tr. 1. p. 8. c. 4. n. 32.* & etiam me citato novissimè Barb. *de potest. Epis. p. 2. Alleg. 44. n. 29.* quia nullus tenetur esse reus, & vindex: ergo requiritur sententia declaratoria etiam in foro conscientiae antequam quis obligetur imponere sibi poenam à jure statutam. Et lex humana non censetur obligare cum tanto rigore, saltem nisi exprimat, ut in conscientia ante omnem declarationem dimittere teneatur; & quia haec poena exigit factum hominis positivum ad sui executionem.

3. Verùm P. Thesaurus in *Praxi p. 1. c. 28.* sequitur mediam sententiam tutiorem, & in praxi passim receptam, praefertim in stylo Curiae, quòd dicta privationis officiorum Ecclesiasticorum poena obliget in conscientia juxta priorem sententiam, quando calus est manifestus; & ratio est, quia tunc superioris acta incipiunt esse nulla, cessante titulo colorato ob privationis notorietatem. Quandiu autem privatio est occulta, non videtur obligari in conscientia, quia ejus acta ratione publici officij sunt valida manente titulo colorato.

RESOL. XV.

An poena inhabilitatis imposita in Bulla Sixti V. obliget ante iudicis declarationem? Ex p. 7. tr. 5. Ref. 18.

B b

§. 1. A d

Sup. hoc in §. 1. **A**D hoc dubium respondet P. Thef. in *Praxi* p. 1. cap. 2. §. 4. ubi sic ait. An pœna latae sententiæ inhabilitatis ad officia obliget in conscientia statim atque fuerit commissa? Respondeo secundum magis communem sententiam obligare, prout alias Ref. xi supra cap. 5. quia hæc pœna est purè privativa, non requirens factum hominis positivum ad sui executionem. Ita Cajetanus 2. 2. quæst. 62. art. 3. & multi quos allegat Sanchez in *Decal. lib. 1. c. 39. num. ult. & com. in to. 4. tr. 8. munitur dicunt Suar. de legib. lib. 5. cap. 9. num. 2. Corduba lib. 1. quæst. 35. num. 1. Alij tamen probabiliter tenent non ligare in conscientia ante declaratoriam, quos allegavi in d. cap. 5. limit. 1.*

2. Alij verò distinguunt, quia si pœna inhabilitatis simul cum alijs pœnis apponatur, quæ non obligent in conscientia ante declaratoriam, ut cum pœna privationis officij, vel beneficij tunc neque hæc obligatio alijs secus si ponatur per se, vel cum alijs merè privativis: ita Molina, to. 1. disp. 9. §. 6. duo; cum Covarruvias & tenet Filiuc. tract. 34. num. 79. Hucusque Theſaurus.

3. Sed ego puto satis probabiliter hanc pœnam non obligare ante declaratoriam, ut docet Lessius lib. 2. c. 35. dub. 26. & Sanchez in *summa tom. 1. lib. 2. cap. 39. n. ult.* & alij cum hac tamen limitatione quòd si inhabilitatis pœna sit lata solum quoad illud numero beneficium, obligat in conscientia ante omnem declaratoriam: ut Suar. tom. 1. de relig. tract. ult. de simonia cap. 58. num. 9. Secundò est certum quod inhabilitas confurgens ex censura vel irregularitate, obligat in conscientia ante omnem sententiam, & ita Sanchez in *Decalogum cap. 39. n. ult.* & tali ratione ligat inhabilitas, quam Sacra Pœnitentia dispensando super irregularitate ex homicidio, vel abortu, relinquere solet in eodem dispensato. Sed circa difficultatem hujus, & superioris Resolutionis, quando casus occurrerit videbis Theſaurum ubi supra in part. 1. cap. 28. & 30.

RESOL. XVI.

An detur preventio inter judicem secularem & Ecclesiasticum contra procurantes abortum?

Et an si reus sit Ecclesiasticus tradendus sit Curia seculari? Et an ad exclusionem pœna temporalis, quando criminaliter agitur, satis presumi debeat potius inanimatus, quam animatus? Ex p. 7. tract. 5. Ref. 41.

S1. **R**espondeo affirmative, ut patet ex Bulla Sixti V. & ita docet Novarius in *sum. Bull. tom. 2. tit. de abortu. n. 5. unde n. 9.* sic ait: Ampliatur quartò, ut probato delicto abortus, Iudices Ecclesiastici, vel seculares possint hodie procedere contra illud committentes, quia Gregorius circa hoc nihil innovavit. Ita ille, quod etiam docet Portel. in *dub. regul. verb. Abortus, num. 9.* & Rodriguez in *Quæst. Regular. tom. 2. q. 33. art. 4.* Et si reus sit Ecclesiasticus traditur Curia seculari, ut observat ex Quaranta Barbosa de potest. Episcopi. 3. Allegat. 111. num. 20.

Quoad hoc lege infr. doct. ref. 20. & 21.

2. Nota tamen hic obiter, quòd ad exclusionem pœnae corporalis, quando criminaliter agitur, forius presumitur potius inanimatus, quam animatus. Ita Doctores, quos citat & sequitur Barbosa ubi supra allegat. 51. num. 139. quibus adde Trullench in *Decalog. tom. 2. lib. 5. cap. 1. dub. 4. num. 2.*

RESOL. XVII.

An ex abortu casuali incorratur reservatio?

Et pro praxi hujus questionis multi casus explanantur in textu hujus Resolutionis, in quibus ex abortu

non incurritur reservatio. Ex p. 7. tract. 5. Ref. 20.

S1. **R**espondeo negativè Bordonus in *Confl. regul. to. 1. Ref. 45. q. 3. n. 3.* ubi sic ait: Quæres, An Abortus autem casualis est ille, qui sequitur ex aliqua actione, quam Religiosus fecit non ex intentione, & animo abortiendi, sed alio fine, five malo, ut ex odio, vel ut ex morte succederet in hæreditate, five bono, ne sequeretur infamia, &c. Respondetur, Abortus casualis non prævisus, à Religioso non inducit reservationem, quia applicatio cuiuscumque rei sit, non dicitur procuratio abortus, sed alterius rei. Confirmatur, quia casus iste intelligi debet juxta constitutionem Sixti V. ubi facit mentionem de abortu voluntario, non casuali. Deinde Nam. cap. 15. n. 14. dicit eum, qui in periculum non tamen probabile abortiendi induxit gravidam non peccare mortaliter, etiam si postea abortiat; ergo neque in casu nostro. Ita Bordonus, qui citat Floronum Grassium, & Lupum. Unde ex his Mazzuchellus tract. de cas. refer. diff. 2. c. 3. quæst. 3. resoluit non incidere in casum reservatum abortus, qui interogatur de causis abortiendi remedium aliquod bona fide aperiret, quo postea foeminae alique ab abortum procurandum viceretur: in eo enim si bona fides adfuit, defuit voluntas abortum procurandi, prout deinde in nullam reservationem dicendus est incidisse. Secundò excusari medicum, eum, qui ut matrem morte liberet, illi in partu laboranti portiones præbet, vel quid aliud exhibet, ut facilius partus jam maturus nascatur: licet enim partus mortuus nasceretur, adhuc tamen non esset hoc medico imputandum ad peccatum. Et ratio est, quia ille non habebat intentionem procurandi abortum, sed partum naturalem. Tertiò, excipi illum qui ignoravit foeminam esse gravidam. Ita Steph. Quaranta, verb. Abortus. Et ratio est, quia non dicitur habuisse intentionem, & propositum procurandi abortum. Sic medicus, qui nescius an mulier sit gravis, idque nec animadvertens, nec animadvertens volens medicinam præberet, ex qua abortus sequeretur, non incidere in casum, etiam si forte mortaliter peccaret ob inadvertentiam culpabilem. Et ratio est, quia ad casum hunc incurrendum non sufficit, ut abortus possit alicui imputari, sed debet esse dedita opera, & ex industria quæsitus. Sic ignorantiam quantumvis crassam, dummodo non sit ingens temeritas, excusare à censura imposita scienter aliquid facienti. Quartò non incidere in casum reservatum matrem, vel patrem, qui uxorem vel filiam leviter caute, & recte stigit, vel verbum aliquod proferat: unde mulier ita, & furore percita abortum patiat. Et ratio est, quia hoc modo non dicitur procurare abortum, neque in se, neque in sua causa. Ita Chapeauil. cas. 9. de procurat. abortus, q. 2. in princ. Belloch. de cas. refer. p. 2. q. 8. n. 100. Floronus p. 2. cas. 5. de procurantibus abortum, num. 13. Quod verum est, etiam si percussio gravis esset; ita vel percutiendo, vel oburgando ad mortalem culpam perveniret: ita tamen ut abortus non fuisset intentus. Quintò excipi mulierem illam, quæ ex repentina aliqua animi passione, puta lætitia, metu, appetitu sibi natura repugnanti, vel terribili, & formidabili alicujus aspectu, vel terrore ex armatorum, & rixantium hominum visione causato abortum patiat. Et ratio est eadem, quia ipsa non dicitur procurare, sed effectus per accidens, & cōtingenter sequitur, quinimò ut plurimum contra voluntatem sequitur. Adde excusari etiam eum, qui hujusmodi metum mulieri gravidæ incutiat, si probabiliter ignorabat periculum abortus. Secus, verò, si sciens illius facilitatem in abortiendo alicujus monstri figuram, & imaginem dedita opera representavit ad finem abortus. Et ratio est, quia vel dicitur

dicatur procurator abortus. Sexto excusatur mulier, quæ alias experta se passam esse abortum grave aliquod onus portando, vel scias conscendendo, illud deferret, aut scias conscendit, sed tamen præter intentionem faciendi abortum. Et ratio est, quia non dicitur dedit opera, & studiosè illum procurasse. Quod verum est etiam si casu contingeret, ut ea ob id abortum pateretur.

2. Unde ex his ego olim consului non incidisse in casum reservatum medicum eum, qui medicinam ordinaverit ad abortum tendentem, ut ea Ceiræ gravidæ porrigeretur, & ea per aromatarij, aut ancillæ imprudentiam fuit porrecta Semproniz item gravidæ. Et ratio est, quia abortus iste casualis est, proindeque nec medico imputandus.

3. Non desinam tamen ponere hic ea, quæ docet Molina de *Iustit. tom. 4. tract. 3. diff. 5. n. 6.* ubi sic ait: Ex his facile intelligitur, quid dicendum sit ad eventum illum, quo quis prægnantem percutit; aut metum illi incutit, estque in causa, ut abortus sequatur, num scilicet, si fetus animatus jam erat rationalis anima, dicendum sit homicidium voluntarium, an casualis? Cajetanus 2. 2. q. 64. art. 8. ad 2. ait, si percussio aut metus talis fuit, ex quibus non raro, sed frequenter sequi solet abortus; & percussus, aut incutiens metum, non ignorabat mulierem esse prægnantem: esse homicidium voluntarium, esto percussus id homicidium non intenderet. Navarrus verò ubi *suprà* id negat, asserens esse casuale. Dicendum verò sic est. Nisi, juxta regulam à nobis propositam, percussio, aut incussio metus, tam patens, ac manifesta sit causa abortus comparatione percussus, aut incutientis metum, dum ita percussit, aut metum incussit, ut prudentis arbitrio percussus, aut eum metum incutiens, censetur ac si abortum intenderet, homicidium non esse voluntarium, sed casuale, esto percussus aut incutiens metum, attenderit, mulierem esse prægnantem: etque de causa regulariter, quando abortus evenit præter spem ejus, qui percussit, aut metum incussit, homicidium erit casuale. At verò quando percussio, aut incussio metus, esset tam manifesta causa abortus, ut arbitrio prudentis percussus, aut metum incutiens, reputaretur ac si abortum intenderet, homicidium esse voluntarium, esto percussus, aut incutiens talem metum, abortum non intenderit. Hoc modo esset homicidium voluntarium ob abortum subsequutum, qui ira in prægnantem percussus, ita illam percuteret, ut probabiliter timendus esset abortus, esto non intenderit abortum, sed satiare vindictæ appetitum. Hic enim perinde se haberet, ac ille, qui ex proposito intenderet graviter vulnerare, ita ut inde sequi verisimiliter posset mors, non intendendo eo modo vulnerati mortem, sed solum acrem vindictam, ex qua facile poterat sequi mors, de hoc enim, subsequuta ex eo vulnere morte, nullus sanæ mentis diceret, esse homicidium casuale, sed diceret esse voluntarium. Ita ille.

RESOL. XVIII.

An qui procuravit abortum ante animationem, incidat in excommunicationem, & irregularitatem?
Idem dicendum est de præbentibus opus, consilium, &c. Ex p. 7. tract. 5. Res. 8.

Espondeo affirmativè ex Bulla Sixti V. sed hoc dicente Bulla Greg. XIV. negativa sententia tenenda est; & idem Machadus de *pers. Conf. to. 1. lib. 2. p. 3. tract. 17. docum. 9. n. 1. & 2.* sic ait: Se ha de advertir, que Sixto V. por una constitucion especial dispuso, que todas las personas, que por si ó per otros cooperando con ayuda, consejo, ó de qualquiera otra manera

Tom. V.

fuesen causa de algun aborto: ora la criatura este animada à na: incurta en las penas, que ambo Desechos imponen à los homicidas; y assi mismo imponen de comunion mayor, ipso facto incurrenda contra los tales, y reservada à la Sede Apostolica su absolucion. Y que si fueren Clerigos, ipso facto, queden privados del oficio, beneficio; ó dignidad Ecclesiastica que tuvieren, è inhabiles para tenerlas; despues, y si fueren seculares, queden inhabiles para Orden sacro, y todo lo demas que queda dicho.

2. Despues Gregorio XIV. por otra especial constitucion moderò la de Sixto V. particularmente en dos casos. Lo primero, es quanto à lo que por Sixto V. se avia dispuesto, de que incurriese en las penas referidas, aunque la criatura no estuviere animada, ó quando se diessse solamente bebida, ó otro remedio para no concebir, ó hazerse esteril la muger; cuyas penas dexa à la disposicion de los sagrados Canones, y Concilio Tridentino. Ita ille, cui adde Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 12. diff. 1. n. 2. & Bordonum in Consil. Regul. resol. 45. n. 1.*

3. Hoc Villalobos in *sum. tom. 2. tract. 12. diff. 1. n. 3.* sic ait: Conforme à esto, el que el dia de oy procurasse abort, no estando la criatura animada, ó diessse veneno de esterilidad, ó remedio, para no concebir, no quedaria descomulgado ni irregular. Igitur licet abortus fetus inanimati sub excommunicatione interdictus esset in Bulla Sixti V. nihilominus illa Bulla hac in parte abrogata est, & ad terminos juris communis, factorum Canonum, & Concilij Tridentini dispositionem redacta fuit per subsequentem Gregor XIV. Constitutionem. Propterea abortus fetus inanimis hoc tempore sub excommunicatione vetitus non est. Et ita etiam observat Mazuchellus *tract. de cas. reserv. disp. 2. c. 3. diff. 1. n. 2.* quod etiam dicendum est de præbentibus opus, consilium, &c.

RESOL. XIX.

Quo tempore factus animatur, ita ut, qui de illo abortum facium, incurram excommunicationem, & irregularitatem? Ex p. 7. tract. 5. Res. 6.

§. 1. AD hanc questionem sic responder Lessius *lib. 2. cap. 9. dub. 10. n. 65.* Petes, quando proles animatur anima rationali: Resp. Covarr. putat mares animari die 40. à conceptu, feminas 80. & ita communiter sentire DD. Sed nulla videtur ratio, quæ tanta sit discrepantia inter matrem ac foetum. Itaque verius est utrumque foetum animari simul atque fuerit formatus. Nam *Exodi 21.* juxta versionem 70. dicitur: Qui percusserit mulierem prægnantem, & illa abortum fecerit, si fetus erat formatus, dabit animam pro anima, si nondum erat formatus multabitur pecunia, ubi aperte insinuat foetum habere animam, simul ac formatus fuerit. Idem docent Medici. Quotum autem die formatio absolvetur, docet Lævinus Lempius *cap. 3.* citans Hippocratem *l. de natura fetus, matris formationem* absolui aliquando die 30 aliquando 35 aliquando 40 aliquando 45. foemina verò, nunc 35, nunc 40, nunc 45, nunc 50. Verum Hippocrates id non docet: nam *lib. de natura fetus n. 10.* docet masculum, ut longissimè triginta diebus formati; foeminam ut longissimè, 42. diebus, idque duobus locis eod. lib. repetit, & probat ex purgatione, quæ post masculum partum durat diebus 30. post foeminæ 42. ut diutissimè. Hucusque Lessius.

2. Non deferam etiam hic apponere verba Mazuch. *tract. de cas. reserv. disp. 2. c. 3. diff. 1. n. 5.* sic asserentis: Ego tamen verius existimo, utrumque foetum animari simul atque formatus est: sic enim *Exodi 21.* juxta

Bb 2

versio

RESOL. XXII.

An in dubio utrum factus sit animatus, procedat non solum quoad irregularitatem, sed etiam quoad penas: Ex p. 7. 15. 5. Ref. 25.

§. 1. **R**espondeo procedere tantum quoad penam irregularitatis, non autem quoad alias penas; & ita docet Sanchez in summ. tom. 1. lib. 1. cap. 10. n. 43. & 44. Barbosa de potest. Episcop. part. 3. Alleg. 51. num. 138. Farinac. q. 122. num. 138. quibus adde Fagund. in Decalog. tom. 1. lib. 2. cap. 10. num. 15. ubi sic ait: Hæc autem pœna irregularitatis, quam incurrit ille, qui causam abortui præbet in dubio, an factus sit animatus, intelligenda est solum de privatione quoad suscipiendos ordines, & in illis jam susceptis ministrandi; has enim privationes intrinsecè includit irregularitas, secus verò quoad alias pœnas, quæ à iudice imponi solent pro contracta irregularitate; qualis est privatio beneficiorum, & aliæ similes: & ratio est, quia pœna ordinaria statuta delicto certo, non est imponenda delicto dubio; sed extraordinaria arbitrio iudicis pro dubij qualitate. Ita ille, qui citat Vasquez, Suarez, Salas, Sayrum, & alios.

RESOL. XXIII.

An si quis procuraverit abortum factus animatus, sed dubitatur de effectu subsequuto; vel an mulier sit nota ad abortum ex consilio ei præbito, vel a seipsa, censendus sit irregularis?

Et an in supradicto casu possit stare dicto persone fide digna, cui datum est consilium, si dicat non fuisse ab eo notam?

Et idem dicendum est de illo, qui dedit consilium, vel mandatum ad delictum, ut ad homicidium, vel Clerici percussorem, &c. Ex p. 7. 11. 5. Ref. 26.

§. 1. **A**d hoc dubium sic respondet P. Theaur. in Praxi par. 1. cap. 16. In dubio facti de homicidio, vel abortu, si quis applicavit media salubilia ad procurandum abortum, vel homicidium, v. g. si solum mandavit, vel consuluit, vel si prægnanti fecit venæ sectionem sanguinem emitti, & postea non potest certiorari, an res habuerit effectum; tunc in dubio non est censendus irregularis, quia non proceditur contra quendam ad pœnas nisi constet de corpore delicti l. 1. §. item illud sciendum, ff. ad Syllan. Ofach. decis. Pedem. 42. Menoch. de arbitr. cas. 45. 2. n. 20. & procedit tam pro foro externo, quam interno Sanchez, loc. cit. in Decalog. 6. 10. n. 44. lib. 1. Navar. cons. 47. de homic. Quaranta ver. Abortus, §. nota per hanc. Barbosa alleg. 51. n. 1. 9. Si autem applicata fuerint media efficacia, & communiter effectum trahentia debet iudicari, & irregularitatem, & alias pœnas juris incurrisse, ut Navar. ibi. Quia licet facta in dubio non præsumitur falli, quando sunt solita fieri: ut l. ult. C. de fide instrum. Mascard. concl. 732. n. 5. & 7.

2. Secundò, si constat de corpore seu materia delicti, sed dubitatur quis, an habuerit sufficientem advertentiam tunc in dubio censeri debet pœnas juris incurrisse: quia licet in actibus internis faciliè præsumi possit subreptio, & inadvertentia, non autem in actibus externis graviter malis, quia actus externi ex natura sua cum sint valde sensibiles, & non momentanei, solent excitare mentem ad sui considerationem; & quia membra externa non moventur, nisi per rationem superiorem. Ita Less. lib. 2. c. 7. n. 19. cum S. Thoma.

B b 3

3. Tertiò,

num susceptionem, & administrationem quam intrinsecè includit irregularitas. Secus verò quoad alias pœnas quæ à iudice solent imponi pro contracta irregularitate, ut beneficiorum privationem, & similes, cum pœna statuta delicto certo non sit imponenda delicto dubio, sed extraordinaria pro qualitate dubij. Vnde Novarius in summ. Bull. 10. 2. tit. de Abortu, n. 20. sic ait: Amplia quidò ut in dubio an factus fuerit animatus, vel inanimatus, debet Clericus se reputare irregularem, Sanchez in libro 1. Decalog. cap. 10. numero 43. Vnde si ex signis materiæ ejectæ, vel ex die coitus, vel aliunde id non possit deprehendi, ita ut excludatur omnis dubitatio, stante dubio de animatione factus, debet se reputare irregularem, solum quoad ordines non recipiendos, vel in illis non ministrandum; hæc enim duo non potest admittere, seu facere, quoniam hæc duo intrinsecè, & clarè includuntur in irregularitate; At iste irregularis non tenetur se reputare irregularem quoad alias pœnas annexas irregularitati, qualis est privatio officij, & beneficij, & inhabilitas ad hæc duo: nam pœna ordinaria statuta delicto certo non est imponenda delicto dubio, sed extraordinaria pro dubio; imponitur verò irregularitas etiam delicto homicidij dubij. Ita Sanchez, loc. cit. num. 45. ubi num. 4. ponit exemplum de eo, qui dubitat, an consilium à se datum fuerit causâ homicidij, vel abortus, eo quòd facta diligentia, manet dubius adhuc, an alter habuerit animum faciendi etiam absque illo consilio, & resoluti stante tali dubio, debere se reputare irregularem modo supradicto. Hæc omnia Novarius.

3. Sed pro negativa sententia ego adduxi in part. 4. p. 2. ref. 16. Mouram, Præpositum & alios. Vnde novissimè Machadus de Perfecto Confessario tom. 1. lib. 2. part. 3. tr. 17. docum. 10. num. 3. sic ait: [La segunda Question es, si el que esta con duda, si la criatura que por su causa se aborta, estava animada, ò ne se deve tener por irregular? La mas comun y recibida opinion es, que si; fundase en que el que fue causa del aborto, esta con duda de si cometido, ò no homicidio, y en caso de tal duda, expressemente esta dispuesto por el derecho Canonico, que se deva tener por irregular. No obstante, que la contraria opinion defienden Doctores, de no poca autoridad: el fundamento que tienen es, porque por sola razon de duda no queda irregular el que aviendo hecho de su parte lo que buenamente pudo, para salir de la duda, se quedò toda via con ella. Ni tam poco el tal queda irregular por la disposicion del Derecho referida, que ordena, que en el homicidio se deva tener por irregular el que estuviere dudoso, si le cometio, ò no; porque si bien se consideran los dichos textos, no comprehenden este caso, pues presuponen el sugeto capaz de muerte; y assi la duda entonces no viene à ser sobre si era vivo, ò no el sugeto, sino de si le matò, o no el que està dudoso. Mas la duda de si la criatura estava animada, ò no, es acerca de la condicion del sugeto: conviene à saber si estava vivo, ò no, con que viene à ser, que ya la irregularidad dispuesta por el Derecho en caso de duda del homicidio cometido, no aya lugar en la duda, de si la criatura estava animada ò no; por ser principio, que el mismo Derecho nos enseña, que la irregularidad, que no estuviere expresse en el, no se deve admitir.] Hucusque Machadus.

4. Verum affirmativa sententia est communis, quam me citato tenet novissimè Barbosa de Potest. Episcop. part. 3. Alleg. 51. num. 141. & Baupius in Theolog. Mor. tom. 2. tr. 11. q. 32. quibus etiam adde Molin. de Iust. tom. 3. tr. 3. disp. 27. n. 4. Megalium in Prompt. tom. 1. ver. Abortus, n. 3. Coriolanum de Casu reserv. par. 2. Cas. 6. n. 3. Calsensem in Cursu Theol. tom. 2. tr. 25. disp. 5. sect. 8. n. 54. & Avil. de Cens. part. 7. disp. 2. dub. 5.

Tom. V.

Sup. hoc in
tom. 8. tit. 5.
Ref. 88. & in
alris ejus
primæ an.

3. Tertiò, si quis consilium, vel mandatum dedit ad delictum, vel ad homicidium, abortum, vel clerici percussorem, &c. Et constat de corpore delicti, seu effectu sequuto, sed dubitat, an ille motus sit à sua cooperatione, seu consilio, vel mandato, an verò aliàs id principalis esset facturus; tunc in dubio præsumptio est contra ipsum, & censetur penas incurrisse, Sanch. lib. 1. cap. 10. num. 44. prope fin. Farinac. quest. 129. numero 140. Sayr. lib. 7. cap. 3. num. 2. Imò etiam si executor dicat se aliàs fuisse facturum, non est ei facillè credendum, ut Farin. num. 152. Nisi adint aliæ conjecturæ infringentes talem præsumptionem, ut gravis inimicitia præcedens, vel si protestatus jam fuerat se facturum, aut se jam præparaverat ad illud, Farin. num. 129. cum multis Doctores, & num. 143. cum seqq. Aliqui tamen dicunt dari posse dicto illius, si sit persona aliqua fide digna, & non adint aliæ conjecturæ contrariæ. Henrich. lib. 14. cap. 16. n. 3. Sayr. de Consil. lib. 7. cap. 3. n. 2. Sanch. n. 44. in fin. Avila p. 7. disp. 6. sect. 2. dub. 3. concl. 5. Hucufque P. Theaur.

Sup. hoc in
Ref. not.
præteritæ, & in
Sed an. & in
aliis ejus an.

Sup. hoc in
S. annot. præ-
teritæ, & in
aliis ejus
not.

4. Igitur dicendum est, quòd si quis procuravit abortum, sed dubitat de effectu subsequuto, non sit censendus irregularis. Et si dedit consilium, ego puto posse stare dicto personæ fide dignæ, cui datum est consilium, si dicat, non fuisse ab eo motum: verum circa præsentem Quæstionem, ne deferat videre Fagundes in Decalogum, tom. 1. lib. 2. cap. 10. num. 16. 17. & 18.

RESOL. XXIV.

An sit irregularis, qui non potuit dimovere feminam à consilio dato de abortu faciendo? Ex part. 4. tract. 2. Resol. 15.

Sup. hoc in
Ref. seq. &c.

1. Affirmativè ex Navarro & Corduba respondet Avila de censur. part. 7. disp. 6. sect. 2. dub. 4. concl. 3. quia, ut dictum est in superiori resol. non sufficit revocare consilium ut evitetur irregularitas si in effectu mors ex dato consilio sequatur. Adde quod aliqui addunt quòd si consulens non potest occidendum monere de periculo, adhuc remanet irregularis: sed hoc accidit in casu nostro; ergo, &c. Et in hanc sententiam docet etiam doctus Petrus Cornejo in 3. part. tract. de irregular. disput. 1. dub. 2. quest. 2. num. 3.

* Quæ nunc
est sup. in tr.
Ref. 114.

2. Verum non reticeam contrariam sententiam docere Henriquez libro 14. capite 16. numero 5. & in gloss. litt. O. ubi sic ait: Non sit irregularis Clericus, qui conjugatam dissuadere non potest à consilio abortu dato, quia satis est præmonuisse infantem in matre sua ut moneri potuit. Ita ille, cujus sententiam ipse testatur docuisse aliquos recentiores. Sed asserit Avila quòd illa monitio infantis in matre nullius est momenti, siquidem infans in utero nullo modo potest se liberare; possit tamen quis dicere, quòd in tali casu consulens ut avertat homicidium facit quod facere potest, & idè Villalobos in summ. tom. 1. tract. 21. diff. 20. num. 8. rectè notat: [Que el Consejo no es meramente causa natural, que ponga necesidad física como el veneno, sino solamente es causa moral, y por esto si el consejero hizo lo que moralmente pudo y devia hazer para impedir el efecto es visto haver quitado la causa y así no se le imputa el homicidio.] Ita ille, qui citat Suarez. His tamen non obstantibus contra Henriquez ante Avila docuit affirmativam sententiam Sayros libro 7. capite 3. numero 5. in fine. Verum Navarra & Præpositus, quorum doctrinam probabilem putat Lessius, ut visum est in superiori resolutione, dixerunt sufficere consulentem revocare

Quæ hic est
sup. in tr. 5.
Ref. 114.

tantum mandatum, & non monere occidendum; sed hoc accidit in casu nostro, ergo. Adde quod supra probabiliter dictum est, quòd non impediens homicidium ad quod tenetur de iustitia, non est irregularis; ergo, quanto magis in casu nostro, in quo impedimentum fuit præstitum. Vnde sententia Henriquez probabilis mihi videtur, sed primam puto probabiliorem & tutiorem.

RESOL. XXV.

An qui dedit consilium de abortu faciendo, si non potuit dimovere feminam à consilio dato, incurrat censuram, si irregularitatem? Ex p. 7. tract. 5. Resol. 29.

1. Affirmativam sententiam nominatim contra me tenet novissimè Eminentiss. Cardin. de Lugo de Iustit. tom. 2. disp. 19. sect. 2. §. 2. num. 39. & alij penes ipsum. At ego non discedo à negativa, quam docui in part. 4. tract. 2. resol. 15. Et novissimè illam docet Steph. Baunius in Theolog. moral. tom. 1. tract. 11. quest. 27. ubi sic ait: An revocato consilio, qui suavitè liberetur à scelere, controversantur Doctores. Affirmativa Navarr. placet, cap. 27. summ. Majol. cap. 48. Comit. resp. lib. 4. quest. 10. P. de Navarra lib. 3. cap. 4. num. 27. Portello in dub. verb. homicidium, num. 12. nam quid ab eo exigi præterea debeat, ac possit, non est facile dicere, quam in alterius exitium, male consultus telam texuerat, aurâ meliorem afflatus cælo reterit, quid ab eo si ipsa supernè in terras laberetur æquitas, amplius postuleret? hæc illi conjectura probabilis, ad fidem non absonè.

2. Quæ tamen à Lessio non probantur, lib. 2. de Iust. cap. 13. dub. 3. num. 16. negat enim ad culpæ fugam consulenti satis esse, si quæ ipse consuluit, revocet, instilletque noluit, utpote prohibita legibus, nisi etiam opposita persuadeat. V. C. suasit quis amico ut litrem contra faceret, & æquum vicino intendere, si pecuniam quam mentitur sibi debitam, denegeret, eidem vim faciat, & re id esse; enim verò si contemni se sciverit, honoris se, ac famæ facturum aliam, proinde audendum esse, quod metuatur dedecus, vitæ alienæ periculo redimendum esse. Contendit hic Auctor, ad officium boni viri consulenti satis non fore, si se deceptum asserat, si contra quam prudentia postulabat ac charitas, de vi inferenda fortunis, aut vitæ alienæ, iniqua se ac turpia dedisse consilia dicat, nisi quam habet anticipatam animo voluntatem ea faciendi, oppositis rationibus abstergat, ac dissipet. Et hoc firmantem ejus præcipuum, quod ostensione commodi, honoris, aut famæ, sibi ex hoc grandi, vastoque facinore conciliandæ in populo, consulens, ejus voluntati, quam est consiliis suis ad illum patrandum aggressus, fortes acrisque ad malum stimulos addidit, qui stimuli perseverant hand dubie, manentque, quâdiu eorum incitatus motivo (ut aiunt) conceptum scelus vult profèqui, ex quo sequi ait Lessius, quòd cum sit consulens, hujus voluntatis auctor, ac causa: fore quoque & effectus, id est, necis, damni, ac proinde, veri speciem habere, extra irregularitatis periculum consulentem non fore, si dati consilij revocatione mera, solâque contentus non id agat, ut in contrarium instillet ejus animum cui auctor sceleris admittendi fuerat.

3. Et hæc sententia probabilis, prior tamen tenenda in praxi, ratio est, quòd quando id consulens eveniret, faceretque pro viribus, ea ut iniqua, malâque esset parerent omnibus, nec sequenda, non videtur horum executor, illis moveri agique amplius, sed improbitate sua, dumtaxat, ac malitia, Hucufque Baunius.

nus, cui ego libenter adhæreo; unde puto utramque sententiam esse probabilem, & idem Machad. de p. r. f. Conf. tom. 1. lib. 2. part. 3. tract. 17. docum. 10. num. 2. me citato sic ait: [Quæda dudoso si el que aconsejo à alguna muger, ó le dio remedio para que abortasse la criatura ya animada, y despues arrependido del pecado la disuadio todo lo possible, para que no executasse el aborto; y con todo esto no lo pudo conseguir: incurra en esta irregularidad. Navarro. y otros sienten que si; fundados, en que no basta revocar el consejo. Si in effectu mors ex dato consilio sequatur. La contraria opinio dñende Henriquez, Villalob. y otros; fundados en que el consejo no es meramente causa natural, que ponga necesidad física, sino solamente se tiene por causa moral; y por esto si el consejero hizo lo que moralmente pudo, y devia hazer para impedir el efecto es visto aver quitado la causa; y assi nose le imputara el homicidio.] Vide etiam Casp. in Cur. Theol. tom. 2. disp. 1. sect. 9. num. 71. qui positam sententiam adducens, putat consulentem in casu de quo loquitur nullam incurere irregularitatem; & me etiam citato idem docet novissimè Mazuch. de cas. reserv. disputat. 2. cap. 18. quest. 2. num. 42. quibus adde Tannerum in 2. 2. disputat. 4. quest. 6. dub. 4. num. 394.

RESOL. XXVI.

An qui procuraret abortum fetus animati, si effectus non sequatur, incidat in excommunicationem?

Et an saltem in casum Episcopalem reservatum incidere in supradicto casu?

Et quid de Regularibus? Ex p. 7. tr. 5. Res. 9.

1. **V**idetur affirmativè respondendum; quia in reservatione Episcoporum casus contra procurantes abortum includuntur etiam illi, qui abortum procurant non secuto effectu, ut docet Bellocchius de cas. reserv. par. 2. q. 8. n. 69. Zecchi de cas. reserv. in cas. 9. Bonacina de res. disp. 2. quest. ult. punct. 7. n. 6. & alij, asserentes incurri reservationem, etiam si effectus non sequatur, v. g. fecerint sumptus potionem, ex qua putabat abortum secutum. Medicus medicinam porrexit, & venam in pede secari fecit, ut mulier abortiretur, & tamen non est abortita: adhuc dico reservationem incurri.

2. Sed ego puto in excommunicationem Bullæ Sixti V. non incurere procurantes abortum effectu non secuto: Et ratio est, quia dictus Pontifex in sua Bulla, ut lata excommunicatio incuratur, requirit effectum, ut patet ex illis verbis. Inde, ut reipia abortus secutus fuerit. Et ita docet Bonacina tom. 3. disp. 2. q. 2. punct. 20. n. 6. Adde quod ego etiam contra citatos Doctores probabiliter teneo, non incidere in casum Episcopalem procurantes abortum, si effectus non sequatur, quia reservatio comprehendit tantum actum externum cum effectu, & ita ex Finellio. & Chapeavilla docet Mazuchel. tract. de cas. reserv. disput. 2. cap. 9. q. 2. num. 27.

3. Vnde nostram sententiam docet etiam Naldus in sum. ver. Abortus, n. 5. ubi sic ait: Abortus censura non incurritur, nisi effectu secuto, quod etiam generaliter in omnibus censuris admittunt omnes; specialiter autem hoc aperte innuunt verba hujus Constitutionis Sixtinæ in secunda ejus parte, ibi: & reipia abortus secutus fuerit, & ad tale facinus commitendum, &c. liquet autem verba regulariter intelligenda esse cum effectu ipso, quem propriè significant. Vnde exhibens potionem femine, quæ probatur gravis,

quæ tamen postea juxta consuetudinem mulierum, fecit ventum, non ligatur hac censura; quavis ex nulla ratione contrarium asseruerit Graff. lib. 2. decis. aur. 63. n. 33. licet secus sit quoad casus reservatos inter regulares per expressam in hoc declarationem; ut infra Religiosi in fin. sub num. 43. vers. Procuratio auxil. ubi effectus etiam non secuto incurritur reservatio ista. Ita Naldus.

RESOL. XXVII.

An quid incidit in excommunicationem, si procurer abortum per alios: & quod de consulentibus, &c?

Et quid de operantibus ab abortum ope, favore, potionem, vel alio cujusvis generis medicamento, aut scribendo litteras privatas, vel apochas, aut alia ratione verbis, aut signis?

Et notatur in dictam excommunicationem non incurere supradictos consulentes, auxiliares, &c. effectu non secuto.

Idem dicendum est de irregularitate, & penis dictarum Bullarum. Ex p. 7. tr. 5. Res. 10.

1. **R**espondeo affirmativè, quia Sixtus V. in Bulla asserit. Qui de cætero per se, aut per interpositas personas, &c. Et ita docet Bonacina tom. 3. disp. 2. quest. 2. punct. 10. num. 5. & Bordonus in Consil. regul. resol. 45. quest. 9. num. 9. ubi sic ait. An mandans comprehendatur in hoc casu? Negativa videtur, quia regulare est non subintelligi in pœnibus, neque reservatione nisi exprimat, ex probatis resolut. 38. quest. 15. hic autem non exprimitur. Respondetur: Mandans comprehenditur sub illo verbo, Procuratio, qui enim mandat faciendum abortum, sine dubio dicitur hoc procurare, ideo non excusatur à reservatione. Et id est conforme Bullæ Sixti V. illis verbis: Qui de cætero per se, ecce immediata procuratio sine mandato, aut interpositas personas, ecce procuracionem per mandatum; mandans enim dicitur agere per interpositam personam. Ita ille.

2. Notandum est etiam hic, in dictam excommunicationem incurere scienter cooperantes ad abortum ope, consilio, favore, potionem, vel alio cujusvis generis medicamento, aut juvare scribendo litteras privatas, vel apochas, aut alia ratione verbis, aut signis; sic enim expressè dicitur Constitutio Sixti V. Nota tamen supradictos consulentes, auxiliares, &c. non incurere in excommunicationem effectu non secuto: cum enim ut dictum est in super. Resolutione ob actionem principaliter prohibitam hæc censura non incuratur ante secutum effectum, multò minus incurri debet ob accessorium, quæ minus principaliter, & secundariò prohibetur.

3. Vnde Novarius in summa Bull. tom. 2. tit. de Abor. numero 22. ita ait: Declaratur secundò, quod dem. non incurat penas dictarum Bullarum dans consilium, vel medicinam abortui fetus animati, etiam si remedium fuisset applicatum, si tamen effectus non fuisset subsecutus, nec erit irregularis, quoniam verba legis accipienda sunt cum effectu secuto, quem legislator punire intendit, ut ait Navarr. conf. 60. de sentent. excomm. & propterea conatus solus ad culpam non meretur pœnam ordinariam legis effectu non secuto.

RESOL. XXVIII.

An supradictis excusetur à censura, si in illis adsit ignorantia juris, vel facti etiam si sit crassa, supina, & affectata, modo cum ingenti temeritate conjuncta non sit? Ex p. 7. tit. 5. Ref. 11.

Sup. his ignorantis superius in tr. 1. latè in Ref. 36. per tot. & in multis aliis Ref. & §§. ejus annotationum.

§. 1. **R**espondeo affirmativè, quia Sixtus V. in sua Bulla appositam particulam, *scilicet*, quæ omnem excludit ignorantiam, nisi sit conjuncta cum ingenti temeritate. Vnde me citato, rectè Trullench in *Decal. tom. 1. lib. 1. cap. 3. dub. 9. §. 5. n. 21*. sic asserit: Quinto deducitur eximi ab hac censura eum qui ignorantia, quantumvis crassa, & lata culpa, immò & affectata ignorantia, nisi adsit ingens temeritas, legat, teneat, imprimat, vel defendat prædictos libros; quia Bullæ clausula petit, *scilicet* hæc fieri, quando scientia petitur, excusat quævis ignorantia, nisi ingens sit temeritas. Ita ille.

2. Et ideo non deferam hic apponere verba Mazuchelli *tract. de cal. reserv. disp. 1. q. 4. §. 10. n. 133*, ubi sic ait: Respondeo ignorantiam etiam affectatam excusare ab hac censura incurrenda, dummodo non adsit ingens temeritas, qualis intercedit cum quis vehementem habet suspicionem delicti prohibiti. Et probatur, quia Confessor cum hac ignorantia absolvendo verè, & propriè non dicitur audere absolvere. Tum quia quæ ignorantia excusat à pœna imposita scienter aliquid facienti, eadem excusat à pœna imposita audienti aliquid facere, ut patet ex dictis. Atqui ignorantia etiam affectata in sententia Sanchez excusat à pœna imposita scienter aliquid facienti. Ergo, &c. Hinc est ut Bonac. *disp. 2. de excom. in partic. extra Bullam Cœna, q. 2. pun. 8. n. 17*. explicans censuram latam contra contrahentes matrimonium in casibus prohibitis in *Clem. unic. de consang.* dicat probabiliter sustineri posse, ignorantiam etiam affectatam excusare ab ea incurrenda; cuius ratio est, quia habens ignorantiam affectatam non dicitur re ipsa scienter contrahere. Idemque docet inferius, puncto videlicet 19. in explicatione censuræ latæ contra præsumptos violare libertatem Ecclesiasticam circa electiones, ubi ait ignorantiam etiam affectatam excusare ab hac censura incurrenda; cum in textu dicatur (grave præsumunt.) Idemque habet alibi passim.

3. Dixi in responsione, dummodo non adsit ingens temeritas: tunc enim ignorantia nullo modo excusaret, licet pœna fuisset imposita contra scienter aliquid facientes, seu contra præsumptos, vel certè audentes facere. Et ratio est, quia ignorantia hæc importaret latissimam culpam, & dolo æquiparetur. Hucusque Mazuchellus. Quæ omnia faciunt ad confirmandam nostram responsionem, quam latè probat Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 2. c. 10. n. 38. & de Matrim. lib. 9. disp. 32. num. 36. & 39.*

4. Et ita affirmativè in terminis ad casum præsentis Resol. mecum respondet Bonac. *to. 3. disp. 2. q. 2. pun. 10. n. 10*, ubi sic asserit: Dubium est utrum præbens opem, consilium, vel favorem, vel potionem, ab hac censura eximatur, quoties hæc præstat ex ignorantia juris, vel facti? Respondeo affirmativè, etiam si ignorantia non sit probabilis, sed vincibilis, crassa, supina, vel etiam affectata, modò cum ingenti temeritate conjuncta non sit: Summus enim Pontifex adjecit particulam, *scilicet*, quæ quamlibet ignorantiam excludit, modò cum ingenti temeritate conjuncta non sit, ut alibi sæpius dictum est. Et ideo præter Doctores citatos hanc sententiam, docet post hæc scripta visus noster P. Alphonsus de Leone de *Cens. Recoll. 7. n. 38.*

RESOL. XXIX.

An qui approbat abortum jam factum etiam suo nomine incidat in pœnas latas à Sixto V? Idem dicendum est de casu abortus per Episcopum reservato.

Et an mulier incidat in casum reservatum, cui inficit, & ignoranti amator medicamentum, & potionem tribuit, ut abortus sequeretur, etiam si post sumptionem potionis rem illi amator aperiret, & ipsa subito gauderet, atque illud ratum haberet?

Idem dicendum est, etiam si postquam fuerit monita, de procuratore abortus, illum nollet impedire, cum tamen posset. Ex p. 7. tit. 5. Ref. 14.

§. 1. **R**espondeo negativè, & ita docet Zambel. *lus in Reper. mor. ver. Abortus, num. 1. ubi sic ait: Abortum approbans post factum etiam suo nomine non est irregularis, at si ante executionem approbavit, in pœnas Sixtianas incurrit. Ita ille, cui addit Novatium in *sum. Bull. tom. 2. tit. de Abortu, num. 24. c. 3. q. 3. n. 40*. asserit, in casum reservatum non incidere mulierem, cui inficit & ignoranti amator medicamentum, & potionem præbuerit, ut abortus sequeretur. Et ratio est, quia non dicitur procurasse, etiam si post sumptionem potionis rem illi amator aperiret, & ipsa subito gauderet, atque illud ratum haberet; ea enim necdum esset dicenda procurasse, proindeque mortaliter tantum peccasse. Ita Floronus *p. 2. casu de procurantibus abortum, n. 14. vers. 13. excipitur.**

2. Ad hoc idem esse dicendum, etiam si postquam fuisset monita de procuratore abortus, illum nollet impedire, cum tamen posset; adhuc enim non diceretur incidere in casum, utpote quæ non diceretur abortum procurare, sed illum tantum permittere.

RESOL. XXX.

An amarus teneatur impedire feminam, ne abortitur, & aliter in censuram, & irregularitatem incurrat?

Et an Clericus, qui sciens mulierem à se pregnantem redditam meditari concepta ab ea solvendi abortum irregularitatem suscipiat, si hanc pro virili non impedit?

Et an pater, cui mater dixit se velle procurare abortum, si solum taceat, incurrit irregularitatem?

Et docetur patrem non teneri defendere vitam filiorum lege justitia, sed pietatis, & paterni officij. Ex p. 7. tit. 5. Ref. 18.

§. 1. **R**espondeo affirmativè Naldus, in *sum. ver. Abortus, n. 6*, ubi sic ait: Abortus reddit irregularem illum, à quo femina cōcepit, si hæc dicens, illi se velle abortum procurare, non fuit ab illo impedita, qui tenebatur ex iustitia eandem impedire; hoc asserunt quidam ex Avila, qui tamen hoc non dicit in loco, quæ citant, in meo Codice. Potest autem probari hoc ex illa ratione, quia ejusmodi fornicator videtur teneri fecerit illum in vita tuæ, tanquam ejus generationis causa; error autem, cui non resistitur approbatur iustitiam, & ex cap. significasti, & ibi scribentes, de homicidio, is dicitur reus homicidij, qui cum commodè potuisset, non impedivit alterius occisionem, Ita Naldus; locus verò Avilæ est in *p. 7. disp. 6. sect. 2. dub. 9. concl. 2. §. Sequitur quartò*. Et hanc sententiam tenent alij, quos

hic est quos ego citavi in p. 4. tract. 2. resol. 8. Sed ibi merito negatviam sententiam probabilem etiam esse putavi. Vnde non deferam hic apponere verba Stephani Baunij in Theol. Moral. tom. 2. tract. 1. 1. quest. 3. 3. ubi sic ait. Hic Quæstioni est hæc agnata, Clericus qui sciens mulierem à se prægnantem reddidit, meditari conceptu ab ea sobolis abortionem, irregularitatem suscipiat, si hanc pro virili non impediatur.

2. Qui affirmantem sequuntur, nituntur his rationibus: prima irregularitatem non effugit, cui cum incumbat ex iustitia, alienæ salutis consulere, eam cum protegendæ esset negligit, sed patris sunt hæc partes, eaque ex iustitia vitam tueri filij. Ergo, &c.

3. Secunda, reus est homicidij, qui causam præbet. Fecit id Clericus, nam imprægnando mulierem, in has eam angustias redegit, ut aut foetum ab illa extingui, aut famæ suæ iacturam pati esset necesse, in irregularitatem ergo incidit Clericus pueri pater, si ejus ejectio nem non impediatur; sic sentiunt Portel. in dub. reg. ver. Abortus num. 14. Layman lib. 3. sect. 3. tract. 3. part. 3. cap. 4. num. 7. Avila part. 7. disput. 6. sect. 2. dubitat. 7. concl. 2.

4. In negantium partes qui sunt transgressi Turrian. de Conf. lib. 9. disp. 63. dub. 3. Hurtad. de irregularit. disp. 2. diff. 9. num. 34. principij nituntur oppositis, nempe nec patri necessitatem ullam esse lege iustitiæ impostam, tuendi filij, sed pietatis paternique officij, quæ est opinio Lessij, lib. 2. cap. 9. dub. 13. num. 94. nec qui ex iustitia patrociniū ac defensionem debent alteri, si vim ei fieri non impediatur, aut vitam adimij, irregulares esse.

5. Vtraque sententia probabilis, prior tamen præ posteriori, quod assensum habeat Patrum, ac probationem, in can. inferenda, qui est Ambrosij 3. q. 3. bis verbis: lib. 1. de officiis, c. 36. Qui non repellit à locio injuriam cum potest, tam est in vitio, quam ille qui facit, & in can. qui sequitur, qui est Anastasij & Damiani: nec enim caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obviare, & in can. extremo ead. q. & causa, qui est D. Aug. in Psal. 81. Qui desinit obviare cum potest consentit. Hucusque Baunius. Recognosce me ipsum loco citato, à quo multa desumpta Baunius; & novissimè nostram sententiam tanquam probabilem me citato admittit Eminentiſſ. Lugo de iust. tom. 1. disp. 10. sect. 11. num. 222. quia Amatus in tali casu non concurret nec cooperatur ullo modo positivè, sed solum merè negativè non defendendo quem defendere tenebatur; irregularitas autem solum incurritur propter cooperationem positivam: ergo, &c. Vnde non est audiendus Portel in dub. Reg. ver. Abort. num. 14. asserens Patrem foetus animati incurtere irregularitatem, cui mater dixit se velle procurare abortum si solum taceat.

RESOL. XXXI.

An qui propinat remedia sterilitatis mulieri, ut impotens fiat ad generandum, incurrat in censuram, Bulla Sixti V?

Sed difficultas est in terminis Bullæ Sixti V. ante correctionem Gregorianam, an incidebat in censuram, qui porrigebat remedia sterilitatis alicui viro?

Et quomodo hodie damnetur hic casus? Ex p. 7. tract. 5. Resol. 12.

§. 1. Respondeo negativè, quia in hoc Gregorius XIV. corripuit Bullam Sixti V. & ideo Machadus de perfect. Confess. tom. 1. lib. 2. part. 3. tract. 17. num. 1. sic ait: [De] pue Gregorio XIV. por ottra especial constitucion moderò la de Sixto V. particular-

mente en dos casos. Lo primero, en quanto à lo que por Sixto V. se avia dispuesto, de que incurriesen en las penas referidas, aunque la criatura no estuviese animada, & quando se diese solamente bebida, & otro remedio para no concebir, & hazerle steril la muger; cuyas penas dexa à la disposicion de los sagrados Canones, y Concilio Tridentino. Et paulo post num. 4. Conforme à lo qual, el que en estos tiempos diese algun remedio para esterilidad & para no concebir: ni quedaria descomulgado, ni irregular.] Ita ille cui etiam adde Portel. in dubijs reg. ver. Abortus, num. 4.

2. Sed hic oritur difficultas, an in terminis Bullæ Sixti V. ante correctionem Gregorianam incidere in censuram, si quis porrigebat remedium sterilitatis alicui viro? & affirmativam sententiam tenet Petrus Gregor. in syntag. jur. p. 3. lib. 36. cap. 15. num. 10. sed prius negativam sententiam tenebat, quia Sixtus V. in Bulla expressè dicat prægnantes mulieres; sed pœnæ non sunt extendendæ extra casum, ergo. Et ideo nostram sententiam tenet Villalobos in Summ. tom. 1. tract. 12. diff. 14. num. 2. & Scottia in Bull. Pontif. Epist. 146. Theore. 177. Sayrus de Conf. lib. 3. cap. 35. num. 27. Damatur tamen hic casus in cap. si aliquis, extra de homicid. vol. ubi ex Concilio Vvornatiensi dicitur teneri, ut homicidam, qui homini, & mulieri aliquid fecerit, vel dederit ad potandum, ut non possit generare, aut concipere, aut nasci soboles.

RESOL. XXXII.

An femina, quæ post coitum mingit, vel digitis semen ejicit, dicatur procurare abortum, ita ut incidat in penas?

Et an talis femina non peccet mortaliter ex se, sed solum ex conscientia erronea, quatenus putat hoc conducere ad non concipiendum?

Et an peccet mulier vi oppressa, si post coitum statim semen ejiciat? Ex part. 7. tract. 5. Resol. 31.

§. 1. Respondeo negativè cum Bordonio in Consilijs Regul. ref. 45. q. 1. num. 1. ubi sic ait. Floron. dixit abortum procurari, quando post copulam, impeditur ne foetus concipiatur, procurando, ut femina sterilis efficiatur; sed ego puto ejectionem semen statim post copulam mingendo, vel digitis ejiciendo non dici abortum, sed tunc solum cum est conceptum semen, hoc est, inceptum fieri foetus in loco suo naturali per organisationem licet imperfectam, simplex enim ejectio seminis quatenus adhuc tale est formaliter abortus non est. Ita Bordonius. Dicendum est etiam talem feminam non peccare mortaliter de se, sed solum ex conscientia erronea, quatenus putat hoc conducere ad non concipiendum, ut ex multis docet Marchell. tract. de cas. reser. disput. 2. cap. 3. diff. 4. num. 24. Licet contrarium videatur docere Marchap. in resol. Pap. 1. cap. 6. quest. 21. ubi tamq̃ admittit non peccare mulierem vi oppressam si post coitum statim semen ejiciat, quia hoc est defendere se contra invasionem injustam, quæ invasio censetur adhuc moraliter perdurare in femine illius qui oppressa. Neque hic casus erit his temporibus extraordinarius, cum passim milites mulieres opprimant.

Sup. hoc in tom. 2. rr. 6. lege doct. Resol. 2. &c.

Sup. hoc in tom. 2. rr. 6. Resol. 41. & in alio ver. ejus primæ not.

RESOL. XXXIII.

An vir vel femina qui in actu carnali retrahunt se à seminis emissionem, vel receptionem in vase debito causa generationis impedienda, incurram in hanc censuram?

Et

Et an et casu abortus Episcopali excusetur, qui ne liberos suscipiat, vel alia de causa, puta ex odio mulieris potione in praesentem quo minus concipiat? Ex p. 7. tractat. 5. Ref. 13.

Affirmative respondet Petr. Gregor. in syn. jur. p. 3. lib. 36. cap. 15. num. 20. sed oppositum dicendum est cum Scortia in Bull. Pont. theor. 377. ubi sic ait: Sed nunquid comprehendantur his poenis viri aut mulieres in copula tetrahentes se ab emissionem, & receptione seminis in vase debito, vitandae generationis causa? Affirmat idem, qui supra Petr. Greg. loc. cit. quoddam impedimentum praestent, quominus foetus concipiantur. Oppositum docet Sayrus in thes. leg. 3. cap. 35. num. 27. Bonacina de contr. d. 2. quest. ult. sect. 1. part. 7. num. 6. quoddam Mens Pontificis sit agere de abortu foetus, sive animati, sive inanimati; ubi autem seminis receptio non est, non fit foetus, & consequenter nec abortus. Adde, si id admittatur, necessarium esse idem in multis aliis admitti, ut quisque per se videre potest, & denique non sint extendendae poenae. Ita Scortia, cujus sententiam docuit iterum Bonacina tom. 3. de Cens. in practico. disp. 2. quest. 2. punct. 10. num. 14 & novissime illam docet Dicastill. de iust. lib. 2. tr. 1. disp. 10. dub. 13. num. 183. & Portel. in dubiis Regul. ver. Abortus num. 4.

2. Hic notandum est ex casu abortus Episcopali excipi illum, qui ne liberos suscipiat, vel alia de causa, puta ex odio mulieris potione praebet quominus concipiat. Et ratio est, quia iste non dicitur proprie abortum procurare, sed tantum impedire conceptionem, sive agere, ut semen non sit prolificum, quae duo distincta sunt, ut patet. Vnde in Tabella Aetna, ut habet Belloc. n. 94. ut etiam casus iste comprehendatur, reservatio fuit lata in hac verba, abortus, aut sterilitatis, in quavis foemina procuratio. Etiam excusatur eum, qui in actu matrimonij, vel copulae se abstinere vel retrahit a seminis emissionem, ut conceptio vel generatio impediatur. Et ratio est eadem, quia hoc non est procurare abortum. Verum tamen mortaliter hunc peccatum, quia dicitur privare naturam effectui suo cum privet semen vita, ad quam directe tendebat. Quare de Onano filio Iudae dicitur Gen. cap. 38. quoddam cum iussus esset ingredi ad uxorem fratris sui Her, jam defuncti, & illi sociari, ut fratris sui semen suscitaret, percussus est à Domino; eo quoddam tem detestabilem faceret, fundendo semen in terram, ne liberi fratris nomine nascerentur. Et haec omnia docet Mazuch. tractat. de cas. reser. disputat. 2. cap. 3. quest. 3. num. 43. & 44.

RESOL. XXXIV.

Virum maritus habens copulam cum uxore, si ex magna corporis agitatione sequatur abortus, incidat in censuras?

Et an maritus, vel pater, si uxorem, aut filiam verberasset, unde illa furore percita abortum fuisset passa, incurrat in poenas abortus?

Et an liberetur à poenis impositis contra procurantes abortum ille, qui in praesentia mulieris, cum qua rem habuisset, diceret, nollem te esse gravidam, quia inde aliquod grave malum tibi, & mihi suspicor eventurum, unde ipsa abortum procuraret? Ex part. 7. tractat. 5. Ref. 30.

Quamvis non plenè sup. hoc ne delectas tamen sup. in re, & procurare licet enim inter illos licita sit libido,

Respondent aliqui affirmative, quia in probabili periculo abortus, quoties cautionem non adhibeant ad illum vitandum dicuntur illum intendere sup. in re, & procurare licet enim inter illos licita sit libido,

non tamen licita est procuratio abortus. Secus videretur si debitam diligentiam, & justam cautelam adhibeant, quia tunc sicuti excusantur à peccato mortali ita & à reservatione.

2. Verum mihi placet distinctio quam adhibet Floronius de cas. reser. p. 1. casu 5. num. 9. v. v. v. Si enim vir, & uxor nimia utantur libidine ea intentione ut abortus sequatur, tunc incidunt in casum. Secus verò si abortum non intenderent, sed tantum explere libidinem: tunc enim licet ex illa corporis agitatione abortus fuisset secutus, & illum aliquo modo praevidisent, adhuc tamen illos excusant ab hac reservatione. Et ratio est quia licet i peccassent mortaliter, & essent in culpa: non tamen dicerentur procurasse abortum, quia non studiosè, nec ex industria ille fuisset quaesitus.

3. Hinc licet aliqui asserant incurere in poenas super abortum, qui uxorem suam graviter verberasset, unde eo in hoc illa furore percita abortum fuisset passa; Tamen magis placet illum in reservationem incidisse, quoties uxorē suam verberasset ea intentione ut abortus sequeretur; verbum enim ipsum, procurare, significat studiose, & ex industria quaerere: quoties maritus, vel pater, uxorem, aut filiam verberando praevidisset periculum abortus, peccasset quidem mortaliter: si tamen illum non intendisset dicendus esset immunis ab hac reservatione: non enim in casum hunc incidunt quotquot sunt causa abortus, sed tantum, qui illum procurant.

4. Non tamen liberarem à poenis impositis contra procurantes abortum, illum, qui in praesentia mulieris cum qua rem habuisset diceret, nollem te esse gravidam, quia inde grave aliquod malum tibi, & mihi suspicor eventurum: unde ipsa, & malo iura obviam, & amatori gratificatura abortum procuraret. Intellige tamen hoc verum esse, quoties desiderium hoc exprimendo adverteret futurum, ut perditia foemina abortum procuraret: in hoc enim casu diceretur per alium procurare abortum.

RESOL. XXXV.

An mater, que procuravit abortum incidat in excommunicationem Sixti V?

Et an procurantes abortum per se, vel alios, aut cooperantes ope, consilio, vel alia ratione, contrahant excommunicationem Sixti V. cuiuscunque gradus conditionis, vel ordinis existant, tam laici quam Clerici; seculares, aut Regulares cuiuscunque ordinis, imò etiam mulieres seculares, & professae?

Et an excusetur ab excommunicatione mulier, que per metum cadentem in constantem virum cogitur sumere potionem, ex qua abortus sequatur? Ex part. 7. tractat. 5. Ref. 7.

Negativam sententiam docet noster P. Naldus in summ. ver. Abortus, num. 1. ubi sic ait: Abortum proprium procurans mulier praegrans, quamvis prima facie videatur incurere excommunicationem latam per Sixtum V. contra procurantes abortum, aliud tamen dicendum venit, si rectè dependantur verba ejusdem Pontificis qui in prima parte suae Constitutionis incip. Eff. anatum, & infra, varias poenas temporales infligit contra huiusmodi scelus perpetrantes; in secunda verò, ibi, super us immo-nissimi, infert poenam excommunicationis, & in hac parte nulla prorsus mentio fit mulieris praegnantis, proprium procurantis abortum, in hoc forte compatiendo ejus sexus fragilitati; cum tamen in praedicta prima ejus parte semel ac iterum in ordine ad poenas

temporales expresse meminerit ejusdem fœminæ proprium procurantis abortum, ut ibi prægnantes ipsas mulieres; & postea, ibi, ac mulieres ipsarum, quæ eadem pocula sponte, &c.

2. Nec obstat, quod immediate præcedat illa verba, sive, ut principalis, sive, ut socia; quia illa vox, principalis, intelligi debet de principali dando medicamenta, seu pocula abortienti; quod aperte probatur ex illo verbo, dederint, à quo regitur illud nomen, principalis quæ enim reguntur ab eodem verbo, eandem recipiunt qualitatem, & qualificanc totam orationem Bart. & alij in *l. talis scriptura, de leg. 1. Doctores, in c. secundo requiris de appell. ubi Dec. late, col. 2. & sequitur Rot. decis. 59. num. 5. Seraph. & insuper, quia subsequenter magis declarant præcedentia, quàm è contra, & verba, ubi clara sunt, non sunt cavillanda, nec ab eis recedendum; neque sunt extendenda ultra intentionem legislatoris. Ita Naldus, cujus sententiam non videtur improbare Machadus de pers. Confessor, tom. 1. lib. 2. part. 3. tractat. 17. docum. 9. num. 1.*

3. Sed ipse merito addit contrariam sententiam esse communem, sic enim ait: [Desit de comunione communite asiman los Doctores, que comprehendeban tambien à las mismas madres, que procuran el aborto; porque las palabras de la dicha constitucion son universales.] Ita ille. Nec aliter sentiendum est.

4. Et ita nominatim contra Naldum tenet Dicastill. de Ind. lib. 2. tract. 1. disp. 20. dub. 13. n. 179. Filiuc. tom. 1. tract. 14. cap. 6. num. 4. Bonacina de Cens. in part. tom. 3. disput. 2. quest. 2. punct. 20. num. 12. 13. Dicendum est igitur omnes procurantes abortum per se, vel per alios, aut cooperantes ope, consilio, vel alia ratione in præcedentibus explicata excommunicationem Sixti V. contrahere, cuiuscumque status, gradus, ordinis, vel conditionis existant, tam laici, quam clerici seculares, aut regulares, cuiuscumque ordinis; imò etiam mulieres seculares, vel professæ: isti enim omnes in Bulla exprimuntur.

5. Ex quo patet etiam ipsasmet fœminas prægnantes socias, seu concias abortus, huic censuræ subijci: textus enim loquitur non solum de cooperantibus, verum etiam de ipsismet fœminis, quæ vel ut principales, vel ut sociæ, concias sunt talis criminis per opem, consilium, favorem, potionem, &c. Non desinam tamen hic adnotare in defensionem nostri P. Naldi suam sententiam docere Avil. de Cens. p. 2. cap. 5. disput. 3. dub. 12. concl. 2. §. Quinto, ubi tenet motum Sixti V. quantum ad excommunicationem, non comprehendere fœminas procurantes abortum in seipsis, ut patet ait ipse attentè consideranti litteram, & ita sententiam Naldi me etiam citato tenet novissimè Alphons. de Leone de cens. Recoll. 7. num. 34.

6. Notandum est tamen hic cum Mazuchello tract. de Caserefer. disput. 2. quest. 3. num. 48. excusari mulierem, quæ per metum cadentem in constantem virum cogatur sumere potionem, ex qua abortus sequatur. Et ratio est, quia quoties coacta sumit potionem, ex qua secutus sit abortus, non dicitur studiosè quærere, ut factus abigatur; Ergo non dicitur procurare abortum.

RESOL. XXXVI.

An flante aliquarationabili causa liceat aliquando sterilitatem in uxoris procurare?

Et adducitur notabile dubium pro praxi prædictæ difficultatis.

Et an, hoc fieri prohibeatur in Bulla Sixti V. de abortu?

Et docetur non licere præbere pharmacum directe tendens ad fœtus nondum animati ejectione etiam quando non potest aliter matri succurri. Ex p. tract. 14. & Misc. 2. Ref. 90.

§. 1. **A**ccidit in hoc Regno casus notabilis, de quo interrogatus fui. Antonia viro nupta per plures partus, seu abortus fœtus mortuos peperit abortiendo circa sextum vel octavum mensem & fœtum mortuum ac denigratum pariens quandoque sanum, quandoque frustratum, idque provenit ei ob uteri malam intemperiem fluxu putridorum humorum à lue Gallica fortè contractam, & factis adhibitisque primò canonicis remediis, dicto morbo obviari non potest. Nam adhuc abortus facit maximo cum vitæ discrimine. Vertitur in dubium, an in casu posito liceat Medico Christiano sterilitatem inducere, cum fœtus semper mortui emittantur, & patiens in abortiendo incidat in mortis periculum? Et affirmativam sententiam docet Torrebianca in pract. jur. spir. lib. 12. cap. 13. n. 31. & 36. ubi sic ait. Sterilitas procurari non potest, neque ex causis naturalibus, quia conceptionis via impeditur, nisi probabiliter constet mulierem in partu vitæ discrimen subituram, vel quia nimis arcta, vel præ uteri angustia ferri nequeat, quia Medico perito licebit ei poculum sterilitatis præbere ne concipiat. Ita ille.

2. Sed, pace viri docti, hæc opinio mihi displicet, & ideo contrariam merito docet in terminis huius casus Turrianus in quest. 2. 2. D. Thom. tom. 2. disput. 26. dub. 2. num. 45. vide etiam Sanchez de matrim. tom. 3. lib. 9. disput. 20. num. 2. 8. & 10. Navarrum in manuali cap. 16. num. 35. Sylvium in 2. 2. D. Thom. quest. 64. art. 7. quæritur 4. conclus. 3. Filiucium tom. 1. tract. 29. cap. 7. num. 101. asserentes nullo bono fine honestari posse sumptionem potionis qua prolis conceptioni obstat. Et idem etiam tenet Rodriguez in sum. tom. 1. cap. 15. num. 1. ubi sic ait. [Pecado es contra natura tomar la muger alguna bevida, o dar sela, o por otra via impedir la generacion, y este pecado es tan intrinsecamente malo, que ninguna circunstancia le puede honestar.] prolis enim conceptionem, quæ nata est sequi ex copula carnali impedire est contra naturam, & naturalem finem generationis; & idè hoc facere prohibetur in Bulla Sixti V. de abortu §. 5. & in c. si aliquis, de homicidio ubi Butrus num. 2. asserit, paria esse occidere, vel nasci impedire.

3. Nec valet dicere cum Tannero tom. 3. disput. 4. quest. 8. dub. 4. num. 61. quod dicta decreta intelligi debent extra causam iustam. Vnde in d. cap. si aliquis, sic habetur. Si aliquis explendæ libidinis causa, vel odij meditatione homini, aut mulieri aliquid fecerit, vel ad potandum dederit, ut non possit generare, aut concipere, vel nasci soboles ut homicida teneatur, quod confirmatur ex doctrina ipsius Sanchez ibidem num. 9. & aliorum Doctorum penes ipsum, quibus ego addo Villalobos in summa tom. 2. tract. 12. difficult. 13. num. 8. Molfesum in summa tom. 1. tract. 11. cap. 19. num. 197. Tannerum loco citato & Layman lib. 3. sect. 5. tract. 3. part. 3. cap. 4. num. 4. asserentes posse Medicum ad vitandam mortem matris directe procurare abortum, nondum tamen animatum, quo supposito sic posset aliquis argumentari. Multo magis à generatione distat semen, quam fœtus jam ex semine conceptus licet nondum animatus, sed probabiliter asserunt citati Doctores, posse aliquem licite procurare abortum fœtus nondum animati ad tuendam vitam matris infirmæ. Ergo probabiliter etiam dici potest licitum esse procurare sterilitatem ad vitandam mortem matris provenientem ex conceptione fœtus modo quo supra explicatum est.

4. Verùm

Sup. hoc in ref. seq. & inf. in Ref. 45. post med. cursum in vers. Vex propter.

Sup. hoc in §. seq. huius ref. & inf. in Ref. 38. & 41. §. At his, ad lin. 5. & lege etiam doct. alij ref. ejus primæ not.

4. Verum his non obstantibus puto non esse recedendum à negativa sententia, & ad casum de procuratione abortus, nondum animati, pro tuitione vitæ matris infirmæ, posset quis respondere, opinionem istam rejicere Sylvium & Fillipium ubi *supra*. Lessium lib. 2. cap. 9. dub. 10. num. 60. Navarr. de *restitut.* lib. 2. cap. 3. num. 140. Maldorum in 2. 2. *traçt.* 3. cap. 1. dub. 16. Basilium Pontium de *matrim.* lib. 10. cap. 13. num. 2. Azorium tom. 2. lib. 2. cap. 26. *quæst.* 5. Præpositum in 3. part. D. Thom. *quæst.* 6. de bonis *matrim.* dub. 9. num. 74. Valquez *opusc.* de *restitut.* cap. 2. §. 2. dub. 6. in fine, & alios, docentes mordicus non licere præbere pharmacum directè tendens ad fœtus nondum animati ejectionem, etiam quando non potest aliter matri succurri.

5. Sed quia ego puto sententiam Sanchez & aliorum esse probabilem, respondeo ad argumentum propositum, esse disparem rationem quoad utrumque casum; nam, ut rectè observat Sanchez, Fillipius, & alij in casu, quando expellitur fœtus ad tuendam vitam matris, fœtus actualiter aggreditur matrem, & est causa materini obitus, cujus periculum est præsentaneum, sed in casu de quo loquimur, quando præbetur medicina sterilizationis, fœtus non est aggressor matris, & periculum est distans: ergo quod est in illo casu licitum, in isto minime erit. Vnde contra Torreblancam rectè docet Sylvius ubi *supra*, & alij ad vitandum vitæ periculum, quod mulier est experta sibi ex partu imminere, non licet impedire conceptionem.

6. Notandum est tamen hic, Lector ne decipiatur, si legat Torreblancam citantem pro sua sententia Sanchez, Cordubam, Aragonium, & Lopez notandum est, inquam citatos auctores, sententiam, quam Torreblanca docet, minime docere; ut de Sanchez visum est *supra*, & de aliis illos legendo patebit.

RESOL. XXXVII.

An mulier experta periculum mortis in partu possit sumere medicamentum, ut sterilis evadat, & non concipiat? Ex p. 7. tr. 5. Ref. 33.

§. 1. **R**espondeo negativè, quia sic data opera diceretur impediri semen à suo naturali fine generationis, parumque, & solum secundum magis & minus hoc distaret à feminis effusione extra vas. Vt bene Cajet. 2. 2. q. 156. art. 2. circa solutionem ad 4. §. ad singula autem objecta. Petrus de Ledel. de *matrim.* q. 49. art. 6. dubio 2. concl. 6. Tabiena verb. *matrim.* 3. in fine, & alij quos citat & sequitur Mazuchellus *tract.* de *cas. ref.* disp. 2. cap. 3. diff. 4. num. 24. Recognosce me ipsum in p. 5. *tract.* 14. *refol.* 90. ubi probo sterilitatem procurare esse contra bonum prolis nascituræ, & contra ordinem naturæ.

Sup. hoc est Ref. antecedens, & signanter in fine §. pen. & inf. in Ref. 45. post med.

RESOL. XXXVIII.

An mulieri gravida, quando pro salute nullum aliud superat remedium, liceat indirectè uti medicamentis, ex quibus sequendus sit abortus fœtus inanimati? Et ad confirmandam doctrinam hujus questionis alij diversis casus adducuntur in exemplum, & pro praxi. Ex p. 7. tr. 5. Ref. 34.

§. 1. **N**egativè novissimè respondet Mazuchellus *tract.* de *cas. ref.* disp. 2. cap. 3. diff. 3. num. 9. ubi sic ait: Ego verò respondeo nullo modo licere præbere Pharmacum eo animo, ut mulier gravida abortiat, etiam si fœtus sit inanimatus. Et probatur quia si ad periculum matris vitandum liceret aliquando

procurare abortum fœtus inanimati, dari etiam posset legem casus, ut liceret effundere semen extra vas ad vitandum conceptionem seu aliquando liceret aliquid dare matri, quo prolis conceptio vitaretur, puta quando fœmina esset experta se in partu probabilissimum mortis periculum subire. Atqui hoc non licet, ut patet ex capite; Si quis de homicidio, quo loco deciditur, hunc ut homicidam teneri? Tum quia semen frustretur suo fine generationis, ad quam ordinatur; ergo si non licet effundere semen, multo minus licebit fœtum etiam inanimatum per abortum expellere. Tum quia tam intrinsecè mala est abortio, quam intrinsecè mala est pollutio. Atqui nullo modo licet procurare pollutionem, etiam si ea ad salutem sit necessaria. Ergo nec licet procurare abortum, licet hic ad mulieris sanitatem sit omnino necessarius. Tum quia hoc modo liceret procurare laem gravidæ ad vitandum periculum vitæ, vel fœtus, quod sibi ex partu probabilissimè timeret, abortum procurare. Huculque Mazuchellus.

2. Sed affirmativa sententia est communis inter Neotericos, eo quod in tali casu fœtus dicitur aggressor, cum ille invadat quasi matrem, dum illi periculum mortis creat, eo planè modo, quo pravi humores invadunt naturam; Ergo simili ratione poterit ille expelli & abigi, cum melius sit illum nondum animatum expellere, quam matrem extingui. Tum quia licitum est quod salutem totius abscindere partem: sic enim si quippiam esset manu alligatus ad craterem ferream, accedente incendio, vel hoste, licitum illi esset manum præcendere: quod verum etiam existimavi in *tract.* de *restitut.* in partic. si Tyrannus aliquis, vel Iudex hoc præciperet, sicut Iosephus Clitoni auctori rebellionis cupidum imperavit, ut mox sibi manum abscinderet ut refert ipse Ioseph. lib. 2. de bello *Judaic.* ult. pro qua sententia citavi Tolet. lib. 5. c. 6. Less. lib. 2. c. 9. dub. 14. num. 101. §. ult. Atqui fœtus antequam anima informetur est pars ventris: Ergo non est ille conservandus cum tanto discrimine matris, eo vel maxime quod matre percussæ fœtus ille non animabitur.

3. Sed ad hæc argum. respondet Mazuch. & ad primum asserit, fœtum illum inanimatum non dici aggressorem, alioqui dicendus etiam esset ubi anima esset informatus. Pariter dicendum esset aggressor semen quoties illius abundantia vel retentio morbum crearet: & sic quoties licitum esse procurare abortum fœtus inanimati, licitum jam esset procurare pollutionem ad semen abigendum.

4. Ad secundum respondeo concedendo licitum esse pro conservatione totius abscindere partem; pars enim naturaliter est propter totum: Sed tamen nego fœtum esse propriè partem. Si tamen fœtus esset corruptus, tunc liceret directè illum abigere ad conservandam salutem matris, quia tunc non diceretur amplius fœtus, sed maligna massa.

5. His ramen non obstantibus puto affirmativam sententiam esse probabilem, & tutam in praxi, quam omnium communi calculo admitti testatur Naldus in *summ.* verb. *Abortus*, num. 3. Homobonus, de *cas. ref.* part. 3. cap. 67. & ideo Trullench in *Decalog.* tom. 1. lib. 5. cap. 1. dub. 4. num. 1. sic ait: Quod si fœtus nondum sit animatus, ejusque expulsio unicuique est remedium ad vitam matris, licet etiam ex intentione, quid Lessius lib. 2. cap. 9. dub. 10. num. 61. Fillius, *infr.* citatus, num. 101. & Bonac. ubi de *restitut.* disp. 2. *quæst.* ult. punct. 7. num. 7. *sessione* 1. & Pet. de Navarra lib. 2. de *restitut.* cap. 3. num. 132. Sumere medicamentum ad illud expellendum: nam vita præsens matris præstat futuræ prolis: Tum etiam quia fœtus inanimatus expulso non est tam intrinsecè mala (sicut est pollutio voluntaria) quin ex aliqua causa possit honestari, cum in ea delectatio non sentiatur, sicut in feminis resolutione.

De Abortu, &c. Ref. XXXIX. &c. 301

ne. Ita Henric. lib. 1. de matr. cap. 16. tract. 8. Navar. cap. 26. num. 62. quos sequitur Sanchez. tom. 3. de matr. lib. 9. diff. 70. num. 9. & Sà verbo homicidium, & alij Huculque Trullench.

RESOL. XXXIX.

An pro salute matris pregnantis licitum sit aliquando uti medicamentis non directe tendentibus ad expulsiōem fetus, ut scilicet vena, pharmacum, balneum, &c. ex quibus tamen potest sequi abortus fetus animati?

Et doctrina hujus questionis est valde notanda, quia in exemplum supradictæ difficultatis multa alia similia adducuntur, & cursim explanantur. Ex p. 7. tract. 5. Ref. 35.

Respondeo quod quando talia medicamenta necessaria sunt ad salutem matris possunt licite adhiberi, quia licet nefas sit directe occidere innocentem, tamen per accidens ac prater intentionem licitum est aliquando illum occidere, ut constabit ex dicendis sic enim in vas equo confidens potest licite fugere per viam angustam, vel ostium in quo puer aliquis sit necessariò proterendus. Sic in bello iusto, ut experientia testatur, ac pariter concedunt Doctores omnes agentes de bello, licitum est bellica tormenta, aut ignes dirigere in arcem, seu urbem, in qua coulet esse plures innocentes. Ergo etiam in bello iusto contra lethales humores suscepto licitum erit ægroto sumere pharmacum ad salutem deservientia, licet inde prævideatur securura mors fetus animati; hoc enim non est intendere occisionem fetus, sed tantum illam permittere. Tum quia tam intrinsece mala est pollutio: quam mala est percipio fetus animati. Sed illam licitum est permittere, ut diximus: ut si valetudinis gratia utendum esset medicamento, aut potu, ex cuius caliditate prævideretur pollutio securura. Ergo etiam licebit hanc permittere. Tum quia fera invadente potest mater gravida fugere etiam cum periculo abortus; Ergo pari modo invadente morbo poterit sumere pharmacum, etiam si adsit periculum abortus. Demum verò si proles jam nata materno lacte extremè indigeret, matri verò ad vitam tuendam necessarium esset ubera exficcare: potest illa exficcare, etiam si prævideretur mortem prolis secururam, quia possit uti iure suo. Ergo pari modo pro conservatione suæ vitæ poterit sumere pharmacum, etsi videat talem sumpcionem futuram conjunctam cum periculo abortus. Et hanc sententiam cum pluribus ego docui in 3. p. r. 5. ref. 1. 1. quibus nunc addo me citato P. Lugum de iust. tom. 2. diff. 10. sect. 5. n. 1. Scip. de Rubeis in Aphor. Confess. ver. abortus, n. 3. Layman. lib. 3. tr. 3. p. 3. c. 4. n. 4. & Dicast de iust. lib. 2. tr. 1. diff. 10. dub. 1. n. 166. ubi sic ait. Licitum erit eas medicinas adhibere, quæ per se & directe ordinatæ sunt ad sanitatem matris quamvis per accidens inde timeatur fetus occisio, v. g. venæ sectionem, pharmacum ventris purgativum in eo casu, in quo certo medicorum iudicio mater cum prole ante ejus nativitem moritura sit, nisi tale medicamentum adhibeatur. Ratio est quia non repugnat rectæ rationi innocentem per accidens, & prater intentionem in casu necessitatis occidere. In prædicto autem casu occisio illa per accidens resultat, cum enim fetus pendeat à vita, & salute matris, rarissimè que contingat fecum vivum edi post matris mortem. Idem medicamentum quod ad procurandam salutem matris adhibetur, secundariò tendit ad salutem fetus, licet per accidens illi noceat: confirmatur exemplo: nemo enim negabit, fera invadente matrem, ipsi licitum fore, imò est in

Tom. V.

præcepto naturali, ut fuga vitam suam certè morti expolitam libere, si possit, quamvis cum probabilissimo abortus periculo. Imò ego putarem, si posset illa, & auderet quando aliter effugere non posset, pugnare cum fera, quando spes esset vincendi illam, quamvis cum periculo abortus, id licitum esse. Ergo pari ratione medicamentis pugnare cum ægitudine, sanquam animis, seu lacertis cum fera, etiam si & utraque pugna, vel cum fera, vel cum ægitudine imminet periculum probabilissimum abortus. Ita Dicastillus, quidquid aliqui in contrarium asserant.

RESOL. XL.

An idem dicendum sit, quando medicina applicanda equaliter tenderet ad salutem matris, & ad fetus abortivum?

Et utrum sit licitum in tali casu dicta medicamenta applicare?

Et difficultas est, an cum medicamentum prorsus dubium est, num auxilium, aut mortem sit illaturum, possit adhuc adhiberi si salus infirma omnino desperata est, imò Medicus in tali casu tale medicamentum teneatur adhibere, & applicare?

Et obiter queritur, an si mors certa immineat ab incendio excitato, vel fera invadente licitum sit detento, seu in vaso è loco alto se precipitare cum dubio mortis periculo? Ex p. 7. tract. 5. Ref. 36.

Negat. Corduba in sum. q. 173. dicto. 2. Manuel. 1. 10. sum. c. 5. concl. 3. n. 3. Lud. Lop. 1. p. instruct. c. 63. §. 6. sed in casu dubio. Vega 1. 10. sum. c. 5. cas. 3. ea autem potissimum niti possunt ratione, quia hoc esset directe procurare abortum: quod medicina illa de se tenderet etiam ad abortum. Respondeo tamen, & matrem posse illam licite sumere, & medicum posse licite applicare. Ratio est, quia potius jus habet mater ad vitam suam conservandam, quam habet fetus, cum hic à matre pendeat, & non è contra: Ergo si medicina æqualiter tendat ad salutem matris, & ad necem fetus, præferri potest vita matris, saluti fetus: eo etiam maximè quod matre pereunte pene miraculum sit, si fetus incolumis evadat. Hanc sententiam docet me citato Trullench. in Decal. tom. 2. lib. 5. c. 1. dub. 4. n. 5. Sanchez de matr. lib. 9. diff. 20. n. 18. qui etiam n. 19. concedit hoc etiam esse licitum, etsi medicamentum esset dubium num mortem, an auxilium esset laturum. Ratio est, quia periculum damni est modicum, supponimus enim desperatam esse salutem; ad summum verò illud damnum sequetur, quod mors aliquantulum anticipabitur; ac lucrum est maximum, si res feliciter cedat, puta, salus matris quæ videbatur desperata: Sic si mors certa immineat ab incendio excitato, vel fera invadente, licitum est detento, seu in vaso è loco alto se precipitare cum dubio mortis periculo. Imò addit Sanchez, medicum in tali casu teneri tale medicamentum applicare, eo quod teneatur minus malum ægroto eligere: minus autem malum est dubia mors spem aliquam salutis habens, cum aliquali dubio anticipationis, quam sit mors omnino certa.

2. Rectè igitur ego olim in facti contingentia consului, quod quado nulla est spes ut vivus edatur partus, & ex alia parte adest spes sanitatis matris, si adhibeatur remedium illius sanitativum, adhiberi posse, etsi tale remedium æquè sit ordinatum ad fetus mortem, & ad matris salutem; tunc enim mater utitur iure suo, nec tenetur vitam exponere, quando non est spes salutis proximi. Dixi si remedium sit æquè sanitativum: nam si remedium sit ex sua natura mortiferum foetui, & hac ratione solum sanitativum, quatenus est foetui mortiferum,

C c non

Sup. hoc inf. in ref. 43 §. Not. idu est hic. ad med. vers. sed difficultas.

Sup. hoc ea. su melius in tom. 8. tr. 5. ref. 32. à lin. 3. Et pro contento à vers. Imo hujus. cum eodem Sanchez. inf. in ref. 43 §. Et hanc in fin.

*Sup. hoc est eodem Dicastillo, & aliis in ref. seq. & in alio §. ejus ngr.

non potest licite adhiberi. Ita docet Dicastillus de *Iust.* lib. 2. tract. 1. disp. 10. dub. 13. num. 169.

3. Sed difficultas, an cum medicamentum profus debium est, nunc auxilium aut mortem sit allaturum, possit adhuc adhiberi si salus infirmi omnino desperata sit, ut si in casu nostro mater & foetus perituri sint, nullumque apparet auxilium. Et affirmativam sententiam ego cum Sanchez olim docui quam me citato impugnatur Trullench in *Decal. tom. 2. lib. 5. cap. 1. dub. 4. num. 66.* sed fatetur meam sententiam non esse improbabilem.

RESOL. XLII.

An si ad sit spes ut possit salus in lucem prodire teneatur mater cum periculo ipsius vite supra dicta medicamenta non adhibere, ut factus baptizetur?

Et an in praedicto casu mortaliter peccet Medicus contra charitatem talia remedia applicando, & mulier assumendo?

Et si tali remedio non adhibito, valde probabile esset utrumque moriturum; eo vero adhibito probabile esset matrem saltem posse conservari, an in tali casu possit adhiberi? Ex p. 7. tract. 5. Ref. 37.

Sup. hoc in §. 1. **R**espondeo affirmativè; dico igitur quod si ad sit probabilis spes, ut matre ab illis medicamentis abstinente possit foetus in lucem prodire, & mortaliter peccat contra charitatem medicus talia medicamenta applicando, & mulier assumendo. Et ratio est quia praeceptum charitatis illam obligat ad praestendam viam suam corporali vitam spirituales proximi extremè indigentis, qualis est puer non baptizatus. Vnde Layman in *Theol. mor. lib. 3. p. 3. c. 4. n. 4.* sic ait: Si autem foetus animatus est, medicinas, quae directè ad foetus occisionem tendant puta venenum, dilacerationem, &c. adhibere numquam licitum est: cum hominem innocentem per se, & directè nefas sit occidere; medicinas autem, quae per se ac directè ordinatae sunt ad sanitatem matri conferendam, licet per accidens timeatur foetus occisio, v. g. venae sectione, pharmacum ventris purgativum adhibere non est illicitum; si certo medicorum iudicio mater cum prole ante natiuitatem ejus moritura sit, nisi ejusmodi medicamentum adhibeatur. Ratio est, quia innocentem per accidens, & praeter intentionem in casu necessitatis occidere, à recta ratione alienum non est. In proposito autem casu occisio maxime per accidens contingit; cum enim foetus pendeat à vita, & salute matris, atque rarissimum sit, foetum vivum progigni post mortem matris; ideo, si ad procurandam salutem matri medicamentum praebetur, tendit secundario ad salutem foetus, licet per accidens illi noceat. Confirmatur: quis enim neget, invadente fera matrem, ipsi licitum fore, imò etiam in praecepto naturali, ut fuga vitam suam certo interitui exposita liberet, sit possit, quamvis cum probabilissime abortus periculo? Verumtamen in casu unico repugnabit charitatis legi, matris vitam medicamento servare cum probabili periculo necandi foetus, si, non adhibito tali medicamento, demortua matre creatur, foetum vivum in lucem edendum; & baptizandum fore. Cujus ratio est, quia ordo charitatis postulat, ut vita spiritualis animati foetus praeferratur vitae corporali ipsius matris. Ita Layman, cui adde Candidum in *Disquis. tom. 1. Disquis. 1. art. 1. dub. 1. n. 3.* Trullench in *Decal. to. 2. lib. 5. c. 1. dub. 4. n. 4.* Lessium lib. 2. c. 3. dub. 6. n. 33. Sanchez de *matrim. lib. 9. disp. 20. n. 17.* Vnde Dicastillus de *Iust. lib. 2. tr. 1. disp. 10. dub. 13. n. 168.* sic ait: Tunc autem lege charitatis repugnabit matris vitam medicamento servare cum probabili pe-

riculo necandi foetus, si non adhibito tali medicamento, & mortua matre, creatur foetus vivum in lucem edendum, & baptizandum fore. Ratio est, quia ordo charitatis postulat, ut vita spiritualis animati foetus praeferratur vitae corporali ipsius matris. Hunc tamen casum vix esse possibilem testatur Sanchez n. 17. Mihi tamen constat, & me ferè praesente bis contigisse, ut mortua jam matre, foetus ederetur vivus, & baptizaretur. Quorum primum casum, cum narraffem olim Excellentiss. D. Ioanni Alvarez de Toledo, Comiti Croyano, paulo post contigit, ut foemina communis conditionis difficili partu laboraret; at Comes pro insigni sua pietate, & misericordia, qua semper apud omnes commendatus fuit, per duos, tredecim dies curavit, ut semper sine intermissione, & Chirurgus aliquis adesset, & Presbyter, ille ut matrem mortuam dilecteret, hic ut foetum extractum baptizaret. Vitumque factum est. Ita ille.

Nota tamen cum Lessio, quod si tali remedio non adhibito probabile esset utrumque moriturum; eo vero adhibito probabile esset matrem saltem posse conservari, in tali casu licitè posset illud adhiberi.

RESOL. XLIII.

An quando mater probabiliter timet esse in statu peccati mortalis, teneatur abstinere à supra dictis medicamentis, si speretur, ut dictum est, factum in lucem edendum, & baptizandum fore?

Sed rota difficultas est in casu verò, in quo mater mortaliter esset certa de sua vita spirituali, an tunc teneatur pati mortem corporalem pro vita spirituali proli? Idem dicendum est, quando quis ex iustitia tenetur vitam spirituales alterius consulere, v. g. in Pastoribus Ecclesiarum tempore pestis, ne subditi fideles sine Sacramento Penitentiae moriantur. Ex part. 7. tractato 5. Ref. 38.

§. 1. **A**ffirmativè respondet Eminentiss. D. meus Card. de Lugo de *Iust. to. 2. disp. 10. c. 1. n. 133.* ubi sic ait: Dixi attentò ordine solius naturae, quia difficultas est, an attentò ordine gratiae id licitum sit: videtur enim obligari mater ad abstinendum tali remedio, ne filius in utero moriatur abique baptismo, cum debeat salutem spirituales sui filij propriae vitae temporali praeferre, juxta supradicta, quare Turrianus, n. 33. & segg. dicit, si mater ipsa probabiliter timet, se esse in statu peccati mortalis, & damnationis, non tenetur ob spirituales salutem filij altinere ab illo remedio, quia non tenetur vitam spirituales propriam continere pro vita spirituali alterius, quando vero certa esset de sua salute aeterna, & certum etiam esset, filium consequiturum animae salutem eo modo: quod duo raro, inquit, poterunt evenire, tunc matrem obligari ad ferendam mortem, ejusque periculum subeundum propter salutem spirituales filij.

2. Haec tamen distinctio quoad utramque partem videtur inutilis: quoad primam quidem, quia si mater in statu peccati mortalis sit, non ideo à timet probabiliter se esse in statu peccati, non ideo à procuranda salute spirituali filij exculatur, sed potius ad eum finem obligatur ad procurandum statum gratiae, ad quem potest se per contritionem, & sacramenta praeparare. Alioquin nec Parochus, nec ullus tenetur etiam ex officio ad subveniendum proximis in extrema necessitate spirituali cum periculo vitae, quando probabiliter timerent se esse in statu peccati mortalis, quod falsum omnino est: tenetur enim se constituere in statu gratiae, ut debito modo suo muneri satisfaciant. Quoad secundam etiam partem distinctio illa non subsistit, quia si ad hujusmodi obligationem requireretur

quiretur certitudo de propria salute, & certitudo de salute futura proximi, vanum ferè & metaphysicum magis quam morale redderet præceptum illud, quod debemus pro nostris proximis (scilicet ad minus extremè indigentibus) animas nostras ponere, si solum obligaret quando aliquis certus esset de propria salute aeterna acquirenda, si tunc moriatur; quod enim quisque hoc de se scire potest.

3. Melius ergo P. Sanchez, ubi *suprà* num. 17. dixit peccare contra charitatem matrem ejusmodi medicamentum assumendo casu quo spes probabilissima à Medicis conciperetur, fore ut matre cum vitæ suæ periculo ab iis medicamentis abstineret, factus in lucem prodire posset, ut baptizaretur; è contra verò adhibitis iis medicamentis, factus sine baptismo periret. Addit tamen hunc casum rarissimum esse, ac moraliter impossibilem, quia matre lethaliter ægotante, humores corrumpuntur, & inficiunt alimentum, quo fœtus nutriendus erat, itaut penè miraculum sit, matre pereunte fœtum incolumem remanere. Hucusque Lugo.

4. Non desunt tamen Doctores contrariam sententiam tenentes, quam novissimè videtur Ludovicus Caspensis in *Curs. Theol. tom. 2. tr. 18. sect. 5. n. 139. & seq.* ubi sic ait. Vbi solum agitur de corporali vita filij & matris, etiam post animationem, licitum est matri sanguinem mittere, quia mater habet jus ad suum sanguinem tanquam scilicet servientem sibi neque tenetur illum intra se retinere cum tanto sui periculo, ut conservet vitam filij, sicut neque post natum filium tenetur mater retinere lac, etiam si necessarium sit vitæ prolis jam natæ ex utero. Deinde judicant Medici etiam si matri non applicetur remedium ad sanguinem mittendum, fœtus nihilominus non esset vivus nasciturus, tunc bene & licitè posset remedium illud applicari ad sanguinem fundendum; tunc enim jam non agitur de vita corporali prolis.

5. Secundò dicendum est, non teneri matrem pro salvanda vita spiritali filij, pati mortem corporalem, scilicet ad hoc ut filius baptizetur, quando ipsa timet probabiliter se esse in peccato mortali: non enim tenetur vitam spiritualem propriam contemnere pro vita spiritali alterius. In casu verò in quo mater esset moraliter certa de sua vita spiritali, est tota difficultas, an tunc teneatur pati mortem corporalem pro vita spiritali prolis, cujus decisio pendet ex communi questione, an pro salute spiritali proximi, teneamur propriam corporalem vitam perdere? Et multi affirmant esse scilicet obligationem. Alij verò dicunt hoc esse verum quando quis ex justitia tenetur vitam spiritali alterius consulere v.g. in Pastoribus Ecclesiarum tempore pestis, ne fideles subditi sine sacramento Pœnitentiæ moriantur. Alij autem docent, quamvis in aliis casibus sit talis obligatio, negant tamen in nostro casu: & utraque sententia est probabilis, & tuta. Ita Caspensis.

RESOL. XLIII.

An liceat procurare abortum ad evitandum periculum vitæ, & infamiae alicujus puellæ pregnantis?

Et quando mater in aliqua infirmitate post fœtus animationem periculose laborat, & nullum aliud remedium sit, an possint præbere ei medicamenta directe tendentia in curationem, ut scilicet vena, balnea, pharmacum, &c?

Sed difficultas est, quando medicamenta aequè tendunt ad salutem matris, & ad mortem fœtus, ubi salus infirmæ omnino desperata est & fœtus etiam periret, an inquam in tali casu supradicta medicamenta liceat præbere?

Et aliqua alia contingentia circa hoc notantur & tandem

Tom. V.

docetur, quod non sint adhibenda medicamenta dubia in supradicto casu. Ex p. 3. tract. 5. & Milc. 1. Ref. 11.

§. 1. Negativam sententiam docent Tannerus in 2. *sup. hoc in* 2. D. Thomas, disp. 4. q. 8. dub. 4. n. 8. Sanchez de *matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 20. num. 10.* Sylvius in 2. 2. *sup. hoc in* 2. 2. D. Thom. q. 64. art. 7. *sup. hoc in* 2. 2. Finellius tract. de *casib. part. 2. cas. 5. v. abortus, §. 1. n. 3.* Azorius, & Zanardus ubi *infra*, Bellocchius in *praxi Theol. mor. p. 2. q. 8. n. 78.* Filiucius *tom. 2. tract. 29. cap. 6. n. 130* & alij. Ratio est, quia non sunt faciendi mala, ut eveniant bona, & unde nullo bono fide honestari potest abortus.

2. At his non obstantibus aliqui ut notat Zanardus in *direct. conf. part. 1. de sacram. matrim. cap. 41. q. 17.* & Azorius *tom. 3. lib. 1. cap. 4. q. 1.* docent in tali casu licitum esse procurare abortum, quia cum fœtus non sit animatus, nulli sit injuria si procuraretur remedium, ne concipiat. Deinde probabiliter asserunt Aragon, Sayrus, Lessius, Henriquez, & Reginaldus, Sanchez, & alij, quos citant, & sequuntur Layman in *Theolog. mor. lib. 3. sect. 5. tract. 3. part. 3. cap. 4. num. 4.* & Homobonus tract. de *cas. refer. part. 3. c. 4.* quod quando aliud non suppetit remedium pro salute infirmæ matris, potest quis licitè procurare abortum, si fœtus nondum est animatus. Ergo etiam facere licitum erit in nostro casu. Negat hanc consequentiam Sanchez & adducit disparitatem rationis.

3. Sed illum impugnatur doctissimus Pontius de *matrim. lib. 10. cap. 13. num. 2.* ubi sic ait. Si licet evacuatio fœtus nondum animati ad vitandam mortem matris, & restituendam sanitatē, liceret etiam procurare abortum nondum animatum, cum ad famam, & statum conservandum opus erit; casus enim sese offerre potest adeò premens, ut nullo alio modo possit mulier eripi, nisi abortu fœtus nondum animatus, quod tamen Sanchez non vult admittere, sed nullo convenienti assignato discrimine. Ita Basilus. Vnde vel negandum in utroque casu licitum esse procurare abortum, ut negat Basilus, vel concedendum est in utroque casu licere, & hoc ultimum novissimè docet Franciscus Torreblanca de *mag. lib. 2. c. 43. n. 10.* ubi sic ait. Quando ex partu concepto evidens periculum apparet, vel quod puerpera soleat ad extremum deduci, aut nimis arcta sit, aut fama ejus lædatur, aut aliter vitæ discrimen, vel existimationis possit subire, bene poterit poculum abortionis præberi, dum fœtus tamen non erit animatus. Ita Torreblanca, qui, ut vides, aperte docet licere procurationem abortus ad tuendam vitam, vel honorem puellæ prægnantis. Sed hæc opinio sit probabilis, judicent viri docti, mihi enim omnino non placet. Sed quia incidit sermo de abortu.

4. Notandum est hic obiter, quòd si mater in aliqua infirmitate post fœtus animationem periculose laboraret, & nullum aliud remedium sit, possunt præberi medicamenta directe tendentia in curationem, ut scilicet vena, contra Pontium de *matrim. lib. 10. cap. 14. n. 6.* & Valquez *opusc. de restit. cap. 2. §. 1. dub. 7. n. 28. & c. 5. §. 2. dub. 6. n. 23.* etiam balnea, & pharmaca ad purgationem ventris, quia mater habet jus ad talia medicamenta, licet indirectè, & per accidens ex illis sequatur mors fœtus. Ita communiter DD. Sed difficultas est, quando medicamenta aequè tendunt ad salutem matris, & ad mortem fœtus, ubi salus infirmæ omnino desperata est, & fœtus etiam periret, an inquam in tali casu liceat supradicta medicamenta præbere? Negativè respondent Corduba, Lopez Rodriguez & Vega apud Sanchez de *matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 20. n. 19* & 20. at ipse affirmativam sententiam docet etiam in casu dubij.

5. Et hanc sententiam docent etiam Ioan. de la Cruz in *direct. part. 1. præcept. 5. q. 1. dub. 7. concl. 3.* & Villalobos in *sum. tom. 2. tract. 12. dub. 13. num. 2.* ubi sic asserit. [Quando la medicina y gualmente se orde-

C 2

na

Sup. hoc in duabus ref. seqq. & *sup. in Ref. 38.* §. 1. *cursum in* fin. & lege etiam doct. Ref. & §. not. seq. & Ref. not. 1. post seq.

* *Sup. hoc in* sup. in Ref. 36. §. Nec valet. à lin. 7. & in Resolut. 38. quamvis in ista vittima ref. sit pro fœtu etiam animato.

Sup. hoc sup. in Ref. 38. & 39.

Sup. hoc sup. in Ref. 40.

Sup. hoc casu dubij ibidem §. Sed difficultas, & in fin. §. Et hanc hujus Ref.

na à la fufée de la madre, y à la muerte de la creatura, no haviendo otro remedio para librar la madre, es licito tomarla: por que se ha de preferir la vida de la madre, y muerta ella à maravilla vivira la creatura, y lo mismo digo, quando el medicamento es dudoso.] Si igitur de vita matris, & fœtus omnino desperatum fit, licitum erit medico, & ad id tenetur, ait Sanchez, applicare medicinas ad matris salutem & ad fœtri nocendum ejusque abortum: imò etiam si medicamenta sint dubia, auxilium, vel mortem potius sint illatura, in tali eventu melius est anceps auxilium experiri, quam omni spe destitutam, sincere infirmam perire. 6. Notandum est tamen cum Lessio lib. 2. c. 9. dub. 10. num. 63. & aliis communiter, quod quando proles est animata, illicitum erit, præbere matri medicamentum directe curativum cum notabili periculo prolis, si certum erat, vel valde probabile, prolem sine illo vivam edendam. Sed Sanchez ubi supra de matr. tom. 3. lib. 9. disp. 20. n. 17. existimat casum hunc rarissimum esse, ac moraliter impossibile; matris enim morbo laborantis lethali, corrupti humores alimentum quo puer nutriendus est, ita inficiunt, ut penè miraculum sit, matre pereunte fœtum incolumem evadere. Sed ad alia procedamus.

RESOL. XLIV.

An ad evitandum periculum vitæ, & infamiae puella prægnantis, sit licitum procurare abortum, si fœtus non sit animatus? Ex part. 6. tract. 8. & Misc. 3. Ref. 37.

Que hic est §. 1. **P**ro affirmativa sententia in 3. part. tract. 5. ref. antecedens, & in ref. seq. & sup. in ref. 38. §. 1. in fin. sed lege eam à princ. & §. 8. ejus primæ not. **P**ro affirmativa sententia in 3. part. tract. 5. ref. 11. adduxi Torreblancam de Magia, lib. 2. cap. 43. num. 10. & quidem putabam suam sententiam à nemine sequendam esse, sed deceptus sum, nam illam postea docent Leo Zambell, in Repertorio Morali, verb. Medicus n. 11. Bordon, in Consiliis Regul. ref. 45. §. 4. n. 4. in fine. Et hanc sententiam tanquam probabilem admittit novissimè Magister Lezzana in summa Questionum Regularium, tom. 3. verb. Abortus, n. 5. ubi sic ait. Peccatum grave est procurare abortum etiam in casu quo fœmina Nobilis, aut Monialis cum viro peccaverint, & timent mortem vel infamiam, vel scandalum si gravidæ fiant, non enim sunt faciendæ mala, ut veniant bosæ, & est contra ordinem impedire conceptionem fœtus, nam semen & copula à natura sunt instituta ad prolis conceptionem & generationem. Dicit tamen Azorius oppositam esse opinionem aliquorum, quos nō refert, quam credo probabilem solum in eo casu quo nullo alio omnino modo, nullavē via impediri posset infamia, aut mors talis fœminæ, tum enim non videtur esse intrinsecè malum procurare abortum fœtus inanimis, aut impedire conceptionem ipsius. Ita Lezzana, cui etiam addendus est Ægidius Trullench in Decalogum, tom. 2. lib. 5. cap. 1. dub. 4. n. 1. sic asserens. Aliqui existimant si aliud non suppetat remedium, licere procurare abortum fœtus tamen inanimati ad evitandum periculum vitæ, & infamiae puellæ prægnantis, sicut diximus licere ad evitandam mortem naturalem. Hæc autē opinio non omnino placet Diana, & meritò quidem, non tamē videtur improbabilis. Ita Trullench. Et tandem non desinam hic adnotare, quod consultus de hoc casu à viro nobili, & fide digno testatus est mihi doctissimum Theologum Societ. Jesu quem ego scio, respondisse, ut supradictum est licitum esse pro salvanda vita & honore puellæ prægnantis procurare ejus abortum ante fœtus animationem. Sed adhuc ego non discedo à sententia negativa, quam supra docui, & docet novissimè pluribus citatis, & me etiam relato Pater Thesaurus in Praxi, part. 2. verb. Abortus, cap. 1. limit. 3. ubi testatur hanc sententiam

esse communem inter Theologos, & Iustas, quod etiam fateatur Eligius Bassæus in florib. Theolog. præd. vers. Abortus, num. 1. & contrarium esse improbabile tenet doctissimus, & amicissimus Pater Magister Candidus in Disquis. Mor. 10. 2. disquis. 1. art. 1. Imò audio, si verum est, fuisse damnatum in Congregatione Sancti Officii.

RESOL. XLV.

An pro mendo honore, & vita puelle prægnantis licitum sit sine timore censurarum procurare abortum fœtus animati?

Et an doctrina hujus questionis vera sit, in femina cuiusque conditionis id est, si Monialis sit, & Deo sacra, aut Nobilis, aut etiam si scandalum timeatur?

Et quid postquam natus est fœtus, an licitum sit eum occidere, vel suffocare, ne reveletur peccatum? Ex p. 7. tract. 5. Ref. 32.

§. 1. Pro probabilitate partis affirmativæ adduxi quos DD. in p. 6. tr. 8. * ref. 37. Sed ego illam prorsus improbabilem puto; Et idcō negativam sententiam novissimè meritò docuit Ludov. Cuspinus in curs. Theol. tom. 2. tract. 18. disp. 3. sect. 5. n. 40. ubi sic ait. Non tamen est licitum applicare matri medicinas præfatas, quando non periclitatur vita matris ex malis humoribus, vel ex abundantia sanguinis: unde si tales medicinæ sumantur ad abortum fœtus, vel impediendam generationem, quia alias si detegatur peccatum matris, occidetur à marito, vel à propinquis. In hoc ergo casu non licet sumere medicinas, vel applicare, propter vitandam mortem matris cum periculo mortis fœtus: licet neq; postquam natus est, licitum est illum occidere vel suffocare ne reveletur peccatū. Ratio est, quia tunc fœtus non est aggressor, ut ita dicam, sed mater ipsa est causa sui periculi provenientis ab extrinseco. Unde patet minus licitum esse procurare abortum ad vitandam infamiam, vel propter periculum quod mater est experta aliquando in ipso partu. In his ergo casibus, neque per accidens, neque indirectè licet fœtum occidere, vel exponere mortis periculo; esset enim talis mors voluntaria, etiam per accidens intentā. Ita Cuspinus, cui adde Scipionem de Rubis in Apbor. Epist. ver. Abortus n. 3. Mazuchello tract. de cast. ref. disp. 2. c. 3. disp. 4. n. 24. & Dicaillum de Iust. lib. 2. tr. 1. disp. 10. dub. 13. n. 173. qui addit hoc verum esse in femina cuiuscumque conditionis, id est etiam si nobilis sit, aut monialis & Deo sacra, aut etiam si scandalum timeatur. Probat primò, quia non sunt faciendæ mala, ut eviantur bonæ. Secundò quia hoc est contra naturam generationis; fœmina verò sibi imputet periculum mortis vel infamiae. Et ita hanc sententiam me citato tenet novissimè noster P. Alphonsus de Leone de censuris Recoll. 7. n. 18.

RESOL. XLVI.

An licitum sit suadere abortum, quando mulier prægnans parata est se occidere ad infamiam vitandam? Ex p. 7. tract. 5. Ref. 39.

§. 1. Negativè videtur respondendum ex P. M. C. dido in Disquis. tom. 1. Disquis. 1. art. 2. dub. 2. n. 5. ubi nostra sententia non videtur admittere consilium ad minus malum. Sed ego teneo affirmativam sententiam cum Mazuchello tract. de cast. ref. disp. 2. cap. 3. quest. 3. difficult. 1. num. 63. ubi sic ait. Quoties pater esset animo firmatus, ac determinatus occidere filiam suam, quam gravidam comperisset ex præ-

vo concubitu; vel filia ipsa esset parata scilicet occidere ad infamiam averiendam, nec alio modo posset ab hac involuntate averti: in tali casu liceret consulere, & inducere ad abortum procurandum, quia hoc non esset inducere ad malum, sed ad electionem minoris mali, quæ bona est. Ita ille. Et licet multi negent non esse suadendum minus malum, ad evitandum majus, tamen hoc posse fieri magis probabiliter afferunt alij: Et ita novissime tenet Eminentiſſimus Dominus meus Cardinalis de Lugo *de Inst. tom. 1. disp. 19. sect. 2. §. 2. num. 43.* ubi sic ait. Hæc quæstio supponit illam aliam, an volenti facere gravius peccatum liceat consulere minus? In qua quæstione multi absolute negant id licere, Antoninus, Gabriel, Sylvestr, Cajetanus, Conradus, Covarruvias, Valentia, Angles, quos affert Thomas Sanchez *lib. 7. de matrim. Novæ cūm disp. 11. num. 14.* qui eam sententiam satis probabilem

putat. Atq; tamen communiter, quos idem Sanchez & in tom. 8. refert, & sequitur *num. 16.* dicunt, cum debitis circumstantiis id licitum esse: nempe quando ille cui id consultitur, sumum animum habebat utrumque, vel certe gravius malum facienda, nec aliter potes illud avertere à graviori malo. Ratio autem est, quia consilium illud non est absolutum sed conditionatum explicite, vel implicite scilicet, si unum ex his facturus es, fac hoc minus, & non illud gravius, quod quidem verissime, & rationabiliter consultitur: quia ex duobus malis minus malum est eligendum. Ita ille.

In indice primo hujus Tom. 5. in fine tract. 6. de Abortu, sunt paucissima Diffic. quæ simul pertinent ad hunc prædictum tractat. 6. de Abortu, &c.

TRACTATUS SEPTIMVS, DE SIMONIA, ATQVE DE DATIS, ET PROMISSIS SVPER BVLLAM GREGORII XIII.

RESOLVTIO PRIMA.

An si quis cum Pontifice sciente committeret simoniam incideret in penas, si Papa expresse cum ipso non dispenseret?

Ex quo inferitur, quod si statuto Episcopi caveatur, quod ludens ad hazardum sit excommunicatus, ludens cum eodem Episcopo, qui statum edidit, an sit excommunicatus, etiam si Episcopus non incidat in penas statuti?

Etiamsque advertitur, quod si Princeps sciens aliquem esse inhabilem ad dignitatem, quam ei conferre intendit, ipso facto, quo ei confert, tacite, impliciteque videtur eum capacem reddere, & cum eo dispensare.

Et tandem queritur, an Pontifex incurrat crimen, & penas simoniae juris positivi? Ex part. 10. tract. 16. & Misc. 6. Ref. 16. alias 15.

AFFIRMATIVAM sententiam docet Paludanus in 4. d. 25. quæst. 4. Sylvestr. in verb. *simonia quæst. 4.* Aurea Armilla in eodem verb. in fin. Dominicus à Soto lib. 9. de *Inst. & jure quæst. 5. art. 2.* Petrus de Aragon. in 2. 2. S. Thomas 9. 100. art. 1. *versus fin.* Greg. de Valent. in 9. puncti. ult. Angelus in verbo *simonia* 5. §. 7. 8. & infra verb. *illo* 7. §. 5. S. Antonin 2. part. tit. 1. cap. 5. §. 2. Felinus in hoc cap. & in cap. *De cetero col. fin. de re judic. Turrectem, in d. cap. latorem. num. 4.* Martinus Navarr. loco citato, & ejus Discipulus Didac. Covarr. in relect. cap. *Peccatum de reg. jur. in 6. part. 2. §. 8. num. 9.* Colinus Philarcus Theologus Florent. tom. 1. de offic. Sacerdotis lib. 6. cap. 3. *concl. 5.* Tom. V.

Atque hæc est communior, receptiorque opinio. In partem negantem ierunt Adrian. quodl. 9. art. ult. ad 4. principale. Ioannes Major in 4. d. 25. quæst. 3. In hanc partem allegatur à Panormit. etiam Ioannes Andreas in regul. cui licet de reg. jur. in 6. Mercurialib. Vbi ad propositum facit, quod ait in summi. Si Episcopi statuto caveatur, quod ludens ad hazardum, sit excommunicatus ludens cum Episcopo, qui talem statum edidit, excommunicatus est, etiam si Episcopus non incidat in penam statuti. Cardinalis Cajetanus 2. 2. quæst. 110. art. ultimo. anceps est in hac dubitatione. Vtriusque sententiæ argumenta ponit, & solvit. Et quidem dispensatio est actus potestatis legislativæ, atqui Pontifex admittens simoniam, si aliud non dicat non utitur huiusmodi ullâ potestate; sine dispensatione autem manent in suo vigore leges penales respectu subditi; ergo in proposito ejusmodi penas incurrit. Deinde, etiam si Papa saluter excommunicatam verbo, osculo, literis, aut alio quovis modo cum ipso communicet, non propterea eum censetur absolvere, ut aperte definitum est Clementina, si summus Pontifex; De sententia excommunicationis.

2. Sed, ut verum fatear, ego negativæ sententiæ adhæreo, dico igitur, quod Pontifex scienter committens cum alio tertio simoniam, ipso facto dispensat cum eodem, ut non incidat in penas à Canonibus latas contra simoniacos, secundum affirmantem, communioem, & verioem opinionem. Ratio est, quia scientia Principis purgat hoc crimen, quantum ad eas penas, quæ sunt juris positivi. Quandoquidem Princeps sciens aliquem inhabilem ad dignitatem, quam ei conferre intendit, ipso facto, quo ei confert, tacite, impliciteque videtur eum capacem reddere, & cum eo dispensare, juxta dicta à Barr. in l. Barbarius n. 12. ff.